EXAMENSARBETE VT 2021

MASTER I ÖVERSÄTTNING

Specialisering i spanska

Språk- och litteraturcentrum

Översättarutbildningen

Utan tvekan är det så …

En studie av modala adverb i spanskan och deras svenska översättningsmotsvarigheter

Författare:

Disa Holmlander

Handledare:

Ingela Johansson

Sammandrag

Syftet med detta masterarbete är att kartlägga de svenska översättningsmotsvarigheterna till de spanska modala adverben *sin duda* (’utan tvivel’), med varianterna *sin duda alguna, sin ninguna duda* och *sin duda ninguna* (’utan något tvivel’), och *desde luego* (’naturligtvis’). Materialet som undersöks är Europarl Corpus, en parallellkorpus med förhandlingsreferat från Europaparlamentet. Deskriptiva analyser av kvantitativ, kvalitativ och komparativ karaktär görs av de spanska adverben och deras motsvarigheter i översättning till och från svenska. Aspekter som undersöks är översättningsmotsvarigheternas lexikala betydelsetyper och grammatiska kategorier, adverbens strykningsfrekvens och förekomst i kombination med andra modala uttryck, kombinationernas överföringsmönster och, slutligen, översättnings-mönster med koppling till adverbens diskursiva funktioner. Resultaten visar bland annat på ett tydligt mönster av *translationese* och en stor variation i översättningsmotsvarigheter, i synnerhet för *sin duda*, vars översättningar också skiljer sig från ordboksmotsvarigheterna. En högre strykningsfrekvens och förekomst i modala kombinationer för *desde luego* kan eventuellt kopplas till adverbets mer etablerade status som diskursmarkör. Adverbens grammatiska form överförs i mycket hög grad till måltexten. Flera av resultaten ligger i linje med tidigare studier av andra språkpar.

Engelsk titel

It is no doubt the case ... A study of modal adverbs in Spanish and their Swedish translation correspondences.

Nyckelord

Epistemiska modala adverb, modalitet, sannolikhet, diskursmarkörer, översättning, spanska, *translationese*

Innehåll

1. Inledning ... 5

2. Teoretisk bakgrund ... 7

2.1 Modalitet och epistemiska modala adverb ... 7

2.1.1 Modala uttryck i spanskan och svenskan ... 8

2.1.2 *Nueva gramática de la lengua española:* evidentiella adverb ... 9

2.1.3 *Svenska Akademiens grammatik:* försanthållande modala satsadverbial ... 9

2.2 *Sin duda* och *desde luego* ... 11

2.2.1 Ordboksdefinitioner och ordboksmotsvarigheter ... 11

2.2.2 Adverb och diskursmarkörer ... 12

2.3 Tidigare studier ... 14

3. Material och metod ... 17

3.1 Korpusar ... 17

3.2 Urval av adverb ... 18

3.3 Analysmetod ... 20

4. Analys ... 21

4.1 *Sin duda* ... 21

4.1.1 Målmotsvarigheter ... 23

4.1.2 Källmotsvarigheter ... 28

4.1.3 Lexikala betydelsetyper ... 31

4.1.4 Grammatiska former ... 32

4.1.5 Modala kombinationer ... 33

4.2 *Desde luego* ... 35

4.2.1 Målmotsvarigheter ... 36

4.2.2 Källmotsvarigheter ... 39

4.2.3 Lexikala betydelsetyper ... 40

4.2.4 Grammatiska former ... 41

4.2.5 Modala kombinationer 42
4.3 Diskussion 43
5. Slutsatser 48
Källförteckning 49
Bilaga 1 52

1. Inledning

Modala adverb kan vara svåröversatta eftersom de ofta har flera parallella funktioner och ibland saknar en tydlig motsvarighet i målspråket (Aijmer 2001:3-4, 2002:97; Ramón 2009:73). De kan också byta grammatisk kategori i översättning, så att till exempel ett modalt hjälpverb i källtexten blir ett modalt adverb i måltexten. I vissa fall utelämnas de eller ersätts av andra typer av uttryck (Aijmer 2001:4).

Studier av flera olika språk har visat att epistemiska modala adverb, som i sin lexikala betydelse anger talarens sannolikhetsbedömning av innehållet i satsen (SAG 1:167), ofta har diskursiva funktioner, som nedtoning, förstärkning, medgivande, exemplifiering och approximering, i tillägg till sannolikhetsbetydelsen (se till exempel Aijmer 2002 och Ramón 2009 i engelskan; Nilsson 2005 i svenskan; Holmlander 2011 och Cornillie 2015 i spanskan). Att adverben används med diskursiva funktioner kan visa sig i översättning, till exempel genom att de utelämnas i hög grad i måltexten eller att de ofta uppträder i kombination med andra modala uttryck (Aijmer 2002, Ramón 2009).

Översättning av modala adverb från spanska till svenska är ett område där tidigare forskning saknas. I detta arbete gör jag en kvantitativ, kvalitativ och komparativ undersökning av några epistemiska modala adverb i spanskan och deras svenska översättningsmotsvarigheter i en parallellkorpus med referat av politiska förhandlingar från Europaparlamentet. Adverben som studeras, *sin duda* (’utan tvivel’), med varianterna *sin duda alguna*, *sin ninguna duda* och *sin duda ninguna* (’utan något tvivel’), och *desde luego* (’naturligtvis’), klassificeras i spanska grammatikor som modala eller evidentiella adverb, men de har samtidigt så etablerade diskursiva funktioner att de betecknas som diskursmarkörer i ett grammatiskt referensverk (se 2.2.2). I den texttyp som undersöks här, ordagrant återgivna förhandlingsreferat, finns det en tydlig interpersonell dimension som kan förväntas leda till frekvent användning av epistemiska modala adverb med flera diskursiva funktioner utöver sannolikhetsbetydelsen.

Det överordnade syftet med arbetet är att kartlägga de svenska översättningsmotsvarigheterna till *sin duda* (som hädanefter inkluderar varianterna) och *desde luego*. För att kunna kartlägga motsvarigheter mellan olika språks modala uttryck räcker det inte att undersöka översättningar i ena riktningen; man behöver ta reda på hur uttrycken översätts sinsemellan inom språkparet (Aijmer 2001:6). Därför kommer de spanska adverbens översättningsmotsvarigheter i svenska måltexter, här benämnda *målmotsvarigheter*, att jämföras med de

svenska uttryck som översätts till *sin duda* och *desde luego* i spanska måltexter, så kallade *källmotsvarigheter*[1]. Följande frågor kommer att undersökas:

- Vilka är de svenska mål- och källmotsvarigheterna till *sin duda* och *desde luego*? Hur fördelar de sig mellan olika lexikala betydelsetyper och grammatiska former? Vilka mönster framträder för vardera typen av översättningsmotsvarighet och vid en jämförelse av dem?
- I vilken grad översätts adverben?
- I vilken grad uppträder adverben i modala kombinationer i källtexten? Med vilka andra modala uttryck kombineras de och hur överförs kombinationerna till svenska?
- Framträder det översättningsmönster som kan kopplas till adverbens diskursiva funktioner?

Med utgångspunkt i James S. Holmes' (1988:72-73) klassificering av översättningsvetenskapliga studier kan detta definieras som en deskriptiv och produktorienterad studie som i förlängningen kan bidra till fyra av de områden som tas upp av Holmes som fokusområden för delteorier om översättning, nämligen översättning inom ett visst språkpar (spanska-svenska), av en viss texttyp (förhandlingsreferat), under en viss tidsperiod (samtid) och av ett specifikt problem (modalitet och modala adverb).

Arbetet är indelat i fem kapitel. I kapitel 2 presenteras den teoretiska bakgrunden tillsammans med några tidigare studier inom området. Kapitel 3 redogör för material och metod. Analysresultaten redovisas och diskuteras i kapitel 4, och arbetet avslutas med slutsatser i kapitel 5.

[1] Termen *översättningsmotsvarigheter* kommer att användas som samlingsterm för *målmotsvarigheter* och *källmotsvarigheter*. De tre termerna har tidigare använts på samma sätt av Bjervås (2018). På engelska används *target correspondence* och *source correspondence* av bland andra Oksefjell Ebeling (2015) och Wilhelmsen (2019). De översättningar som anges i ordböckerna kommer att benämnas *ordboksmotsvarigheter*. När ett adverb utlämnas i måltexten kallar jag detta en *nollmotsvarighet*, vilket är en översättning av *zero correspondence*, som används av bland andra Aijmer & Altenberg (2002:20).

2. Teoretisk bakgrund

I detta kapitel presenteras den teoretiska bakgrunden till studien. I avsnitt 2.1 definierar jag grundläggande teoretiska begrepp med koppling till modalitet och epistemiska modala adverb, jämför modala uttryck i spanskan och svenskan och redogör för hur de adverb som studeras här klassificeras i två grammatiska referensverk: *Nueva gramática de la lengua española* och *Svenska Akademiens grammatik* (SAG). Huvudfokus ligger på SAG, som kommer att användas som utgångspunkt för analysen av översättningsmotsvarigheterna. I 2.2 presenteras adverbens ordboksdefinitioner och svenska ordboksmotsvarigheter, varpå jag går närmare in på adverbens funktioner som diskursmarkörer. Slutligen, i 2.3, redovisas några tidigare studier som ligger till grund för forskningsfrågorna och metoden.

2.1 Modalitet och epistemiska modala adverb

Modalitet definieras av *Nationalencyklopedin* (u.å., modalitet) som ”en betydelsekategori hos satsen som omfattar olika arter av sanning eller olika hållningar från talarens sida gentemot satsens innehåll”. Man brukar skilja mellan *epistemisk modalitet*, som syftar på ”talarens kunskap om huruvida satsinnehållet överensstämmer med verkligheten: säkert[,] (o)sant, (o)sannolikt, möjligt”, och *deontisk modalitet*, som har att göra med ”satsinnehållets önskvärdhet eller överensstämmelse med normerna: obligatoriskt, rekommendabelt[,] (o)tillåtet” (Nationalencyklopedin u.å., modalitet). Men vid närmare anblick är modalitet ett teoretiskt område med suddiga gränser (Aijmer 2002:97), där åsikterna om vad som ska räknas som modala uttryck och hur de ska delas in varierar mycket, såväl inom som mellan olika språk. Eftersom detta arbete har ett empiriskt översättningsvetenskapligt syfte kommer jag dock inte att fördjupa mig i de teoretiska gränsdragningarna.

Även begreppet adverb är snårigt. Rent formellt är *sin duda* och *desde luego* prepositionsfraser och kallas på spanska *locuciones adverbiales* (’adverbiella uttryck’), vilket innebär att de är lexikala enheter som syntaktiskt fungerar som adverbial (RAE 2016:1.10a[2]). De svenska motsvarigheterna till uttryck som *sin duda* och *desde luego*, till exempel *utan tvivel* och *naturligtvis*, kallas i SAG och många andra källor för satsadverbial. Det är dock vanligt förekommande i litteraturen att termen adverb används för att beskriva lexikaliserade fraser med adverbiell funktion (till exempel Aijmer & Altenberg 2002:25 och Nilsson 2005:18-19), och här används därför termen adverb genomgående (utom i direkt hänvisning

[2] Eftersom den elektroniska versionen av verket saknar sidnumrering, anges här paragrafnummer.

till SAG) för alla de adverbiella uttryck som förekommer i materialet, både äkta adverb och lexikaliserade adverbiella fraser.

2.1.1 Modala uttryck i spanskan och svenskan

De språkliga medel som står till buds för att uttrycka modalitet är till största delen desamma i spanskan och svenskan, nämligen modala hjälpverb, adverb, överordnade verb eller adjektiv och grammatiskt modus, det vill säga verbböjning (RAE 2016:1.13e; SAG 1:42; Nationalencyklopedin u.å., modalitet). Men det är inte alltid som ett modalt uttryck i ett visst språk har en direkt motsvarighet i ett annat språk (Aijmer 2002:97), och även när det finns en formell motsvarighet är detta inte alltid den mest idiomatiska översättningen. I exempel (1), som är hämtat från parallellkorpusen Europarl – Spanish-Swedish (se 3.1), illustreras hur en sats med några olika modala uttryck översätts från spanska till svenska:

(1) Reitero, una vez más, mi agradecimiento por este valioso informe, del que **esperamos** que **tenga** efectos eficaces en los Estados miembros, a través de las propuestas que, **sin duda**, hará la Comisión. (María Luisa Bergaz Conesa, /es/ep-03-12-18.xml)

Jag **vill** än en gång uttrycka min tacksamhet över detta värdefulla betänkande, som **vi hoppas** kommer att avsätta konkreta resultat i medlemsstaterna, i form av de förslag som kommissionen **med all säkerhet** kommer att lägga fram.

I källtexten uttrycks en modal betydelse, nämligen önskan, genom verbet *esperamos* (’vi hoppas’) och en konjunktivböjning av verbformen *tener*, *tenga* (’den har/får’)[3], med syftning på *efectos eficaces* (’effektiva effekter’). Med det epistemiska modala adverbet *sin duda* uttrycker talaren en hög grad av säkerhet på något som förväntas komma att ske i framtiden.

I måltexten har *esperamos* en direkt motsvarighet i *vi hoppas*. En konjunktivböjning är däremot inte ett alternativ för att uttrycka modalitet i denna kontext i svenskan, så här har översättaren valt futurumformen *kommer att avsätta*. Adverbet *sin duda* har översatts till ett motsvarande svenskt modalt adverb: *med all säkerhet*. I måltexten har det också tillkommit ett modalt hjälpverb, *vill*, i *Jag vill än en gång uttrycka min tacksamhet*, en idiomatisk översättning av källtextens *Reitero, una vez más, mi agradecimiento* (’Jag upprepar än en gång min tacksamhet’). Här ser vi att även om ett visst modalt uttryck i källspråket ofta har en direkt formell motsvarighet i målspråket (dock inte alltid, som i fallet med konjunktivformen ovan), är det inte nödvändigtvis den formella motsvarigheten som fungerar idiomatiskt bäst i måltexten.

[3] När *esperar (que)* uttrycker önskan används som regel konjunktiv på spanska.

Med tanke på områdets komplexitet är det ingen överraskning att de svenska och spanska grammatiska standardverken skiljer sig åt i klassificeringen av adverb som *sin duda* och *desde luego,* vilket kommer att framgå av följande två avsnitt.

2.1.2 *Nueva gramática de la lengua española:* evidentiella adverb

I den spanska standardgrammatiken *Nueva gramática de la lengua española* (RAE 2016), utgiven av Real Academia Española (RAE), räknas som epistemiska modala adverb bland annat *quizá(s)* ('kanske'), som kallas "osäkerhetsadverb" (*adverbio de duda*), *posiblemente* ('möjligen'), *probablemente* ('antagligen') och *seguramente* ('säkert'), där det sistnämnda betecknas som uttryck för hög sannolikhetsgrad (2016:30.11i; 2010:594) (jämför sannolikhetsgraderande modala satsadverbial i SAG nedan). Till de modala adverben räknas även deontiska adverb, som *necesariamente* ('nödvändigtvis'). *Sin duda* och *desde luego* klassificeras dock varken som epistemiska eller modala utan som *evidentiella adverb*, som "ger information om styrkan eller övertygelsen med vilken något påstås" (RAE 2016:30.2o, min översättning). De evidentiella adverben delas in i två grupper utifrån sin diskursiva funktion: förstärkande respektive nedtonande. *Sin duda* och *desde luego* hör till den första gruppen, som presenterar satsinnehållets sanningsvärde som uppenbart och därigenom förstärker påståendets styrka (RAE 2016:30.11b, 30.11o; 2010:593; jämför SAG:s kategorier försanthållande och förstärkning). Adverb som istället presenterar satsinnehållet som hypotetiskt och därmed tonar ned påståendets tillförlitlighet är bland annat *aparentemente* ('tydligen'), *al parecer* ('till synes') och *supuestamente* ('förmodligen') (RAE 2016:30.11b, 30.11o; 2010:594-595).

I RAE:s begreppssystem (se bilaga 1, figur B:1) är evidentiella adverb en syskonkategori till modala adverb och evaluativa adverb (som *lamentablemente*, 'tyvärr'), tre grupper som tillsammans utgör "utsageadverb" (*adverbios del enunciado*), vilka i sin tur är en av tre typer av satsadverb (*adverbios oracionales*). RAE tillstår att det inte finns någon tydlig gräns mellan evidentiella, modala och evaluativa adverb och att alla tre typerna ofta kallas modala, eftersom de alla uttrycker talarens attityd till satsinnehållet (2016:30.11b). Detta sistnämnda synsätt ligger mer i linje med SAG:s klassificering.

2.1.3 *Svenska Akademiens grammatik:* försanthållande modala satsadverbial

SAG definierar modal betydelse som "betydelse hos en sats som innebär att talaren ifrågasätter eller bekräftar satsinnehållets sanning, anger dess lämplighet eller önskvärdhet eller uttalar sig om subjektsreferentens möjlighet eller vilja att förverkliga satsens aktion"

(SAG 1:198). I SAG används benämningen *modala satsadverbial* om uttryck som ”fungerar som talarens kommentar till det han själv säger och anger hans inställning till detta, t.ex. hur han bedömer satsens sanningshalt eller värderar ett beskrivet sakförhållande” (SAG 4:95). Satsadverbial definieras som ett ”adverbiellt satsled som hänför sig till hela satsinnehållet eller till den språkhandling som uttrycks med satsen” (SAG 1:221-222). I SAG:s begreppssystem (se bilaga 1, figur B:2) är de modala satsadverbialen en syskonkategori till konjunktionella (till exempel *ändå*), fokuserande (*särskilt*) och negerande satsadverbial (*inte*).

De modala satsadverbialen delas in i fem grundbetydelser: (a) *sannolikhet* (*kanske, utan tvivel*) (b) *förstärkning* (*minsann*), (c) *hänvisning* (*tydligen, enligt henne*), (d) *evaluering* (*tyvärr*) och (e) *kommentar till språkhandlingen* (*ärligt talat*) (SAG 4:96-97, 102-113). Det som jag benämner epistemiska modala adverb motsvarar kategori (a) *sannolikhet,* som innehåller adverb ur RAE:s båda kategorier epistemiska modala och evidentiella adverb.

Grundbetydelsen sannolikhet delas in i två betydelsetyper, som inte har någon skarp gräns sinsemellan: *sannolikhetsgradering*, som motsvarar RAE:s epistemiska modala kategori, och *försanthållande*, som till stor del motsvarar RAE:s evidentiella kategori. De sannolikhetsgraderande satsadverbialen kan inordnas på en skala från låg till hög sannolikhetsgrad. Uttryck som *kanske, kanhända, eventuellt* och *möjligen* tillskrivs ”neutral sannolikhetsgradering”, vilket innebär att talaren låter vara osagt om satsen är sann eller inte, medan *förmodligen, troligen, sannolikt, säkerligen* och *garanterat* betecknas som uttryck för hög grad av sannolikhet och *knappast, omöjligen* och *näppeligen* som uttryck för låg sannolikhetsgrad (SAG 4:102-103).

Sin duda och *desde luego* skulle i SAG räknas som försanthållande, vilket innebär att ”[t]alaren anser att satsen är sann och framhåller detta” (SAG 4:102). Ett försanthållande satsadverbial som är vanligt i svenska originaltexter (Språkbanken: Anföranden, se 3.1) är *naturligtvis*, som i exempel (2):

(2) Dessa pengar, de 50 miljonerna, är **naturligtvis** inte avsedda att lösa några underskottsproblem eller stora ekonomiska problem i kommunerna. (Bengt Westerberg, Riksdagens snabbprotokoll 1993/94:10)

Naturligtvis uttrycker försanthållandet genom att presentera satsinnehållet som en ”en rimlig, självklar eller nödvändig slutsats” (SAG 4:105). En annan grupp försanthållande satsadverbial ”anger direkt satsen som sann, t.ex. genom att antyda att talaren inte tvivlar på detta, att ingen annan kan bestrida detta eller att detta kan bevisas”, och till denna grupp hör bland annat *bevisligen*, *onekligen*, *utan tvekan* och *utan tvivel* (SAG 4:105), som exemplifieras i (3):

(3) Cyklister hör **utan tvivel** till gruppen oskyddade trafikanter, och då är trafiksäkerhet givetvis speciellt viktig. (Lars Tysklind, Riksdagens snabbprotokoll 2013/14:78)

I analysen av mål- och källmotsvarigheter i kapitel 4 kommer även SAG:s kategori (b) *förstärkning* att aktualiseras. Den innehåller satsadverbial som ”förstärk[er] språkhandlingsfunktionen”, vilket innebär att de ”ge[r] eftertryck åt yttrandets giltighet som påstående, löfte, hot, fråga, uppmaning etc.”, till exempel genom att ”uttryck[a] en garanti för sanningen i ett påstående” (SAG 4:106). Vid sidan av svordomar och andra kraftuttryck, som *fanimej* och *ta mej tusan*, räknar SAG till denna kategori *faktiskt, minsann, sannerligen, verkligen* och *nog* (i fundamentsposition), vars spanska motsvarigheter räknas som evidentiella adverb av RAE[4]. I exempel (4), från Språkbankens delkorpus Anföranden, illustreras kategorin förstärkning:

(4) Jag hoppas **verkligen** att regeringen tar tag i den här frågan och driver den framåt med kraft. (Hans Stenberg, Riksdagens protokoll 2007/08:39)

SAG:s klassificeringar och terminologi kommer att användas i analysen i kapitel 4 (med undantag för att satsadverbial benämns adverb enligt ovan).

2.2 *Sin duda* och *desde luego*

I detta avsnitt presenteras först de spanska ordboksdefinitionerna och de svenska ordboksmotsvarigheterna till *sin duda* och *desde luego* i 2.2.1, varpå adverbens diskursiva funktioner beskrivs i 2.2.2.

2.2.1 Ordboksdefinitioner och ordboksmotsvarigheter

Tabell 2:1 visar de spanska adverbens ordboksdefinitioner i *Diccionario de la Lengua Española* (DLE 2020) och deras svenska ordboksmotsvarigheter i *NE:s spanska ordbok* (u.å.) och *Cederholms spanska ordbok* (2020).

Tabell 2:1. De spanska adverbens ordboksdefinitioner i DLE (2020; luego, duda) med svenska översättningar och svenska ordboksmotsvarigheter i *NE:s spanska ordbok* (u.å.; luego, duda) och *Cederholms spanska ordbok* (2020; luego, duda). NE = *NE:s spanska ordbok*, C = *Cederholms spanska ordbok*, —— = saknas i ordböckerna.

Form	Ordboksdefinitioner i DLE	Ordboksmotsvarigheter i NE och C
sin duda	*indudablemente* ’otvivelaktigt, helt visst’ (C);	säkerligen, antagligen (NE);
	con toda seguridad ’med all säkerhet’ (C)	otvivelaktigt (C)
sin duda alguna	——	utan något som helst tvivel, tveklöst (NE)
sin ninguna duda	——	”
sin duda ninguna	——	——

[4] Det kan noteras att SAG:s definition av kategorin *förstärkning* påminner mycket om RAE:s definition av förstärkande evidentiella adverb, som *desde luego* och *sin duda*.

desde luego	*ciertamente* 1. ’säkert, med [all] säkerhet’ 2. visserligen (NE); *indudablemente* ’otvivelaktigt, helt visst’ (C); *sin duda alguna* ’utan något som helst tvivel, tveklöst’ (NE)	naturligtvis, självfallet; utan tvekan (NE); givetvis, naturligtvis (C)

Sin duda definieras i DLE (2020, duda) med synonymerna *indudablemente* (’otvivelaktigt, helt visst’) och *con toda seguridad* (’med all säkerhet’), medan *desde luego* parafraseras med *ciertamente* (’säkert, med [all] säkerhet; visserligen’), *indudablemente* (’otvivelaktigt, helt visst’) och *sin duda alguna* (’utan något som helst tvivel, tveklöst’) (DLE 2020, luego). Samtliga synonymer räknas som evidentiella adverb av RAE (2016:30.11o). Varianterna *sin duda alguna, sin ninguna duda* och *sin duda ninguna* finns inte med i DLE.

Som svenska ordboksmotsvarigheter till *sin duda* ger *NE:s spanska ordbok* (u.å., duda) två adverb som av SAG räknas som sannolikhetsgraderande (hög grad), *säkerligen* och *antagligen*, medan varianterna *sin duda alguna* och *sin ninguna duda* översätts till försanthållande uttryck: *utan något som helst tvivel* och *tveklöst*. *Cederholms spanska ordbok* (2020, duda) anger det försanthållande *otvivelaktigt* som motsvarighet till *sin duda* medan varianterna inte tas upp. Den ovanligare varianten *sin duda ninguna* står inte med i någon av ordböckerna, men kan betraktas som helt synonym med *sin duda alguna* och *sin ninguna duda* (se frekvenser i tabell 3.1). För *desde luego* ger båda ordböckerna enbart försanthållande uttryck som motsvarigheter: *naturligtvis, självfallet* och *utan tvekan* (NE:s spanska ordbok u.å., luego) och *givetvis* och *naturligtvis* (Cederholms spanska ordbok 2020, luego).

2.2.2 Adverb och diskursmarkörer

Som framgick i 2.1.2 klassificeras både *sin duda* och *desde luego* av RAE (2016:30.11o) som adverb med förstärkande funktion, vilka presenterar satsinnehållet som uppenbart. Betydelsen av *sin duda* är transparent, ’utan tvivel/tvekan’, medan *desde luego* (’naturligtvis’) har utvecklat en betydelse som inte längre går att uttolka från dess lexikala beståndsdelar: prepositionen *desde* (’(ända) från’) och tidsadverbet *luego* (’efteråt, sedan, senare’), som i klassisk spanska betydde ’nu, genast’ (Martín Zorraquino & Portolés Lázaro 1999:4152, fotnot 107).

I referensverket *Gramática descriptiva de la lengua española* klassificeras *sin duda* och *desde luego* av María Antonia Martín Zorraquino och José Portolés Lázaro (1999) som

epistemiska modala diskursmarkörer av typen evidentialitetsmarkörer[5], som värderar evidensen i satsinnehållet utifrån information som finns i diskursen eller utifrån antaganden som talaren eller samtalsdeltagarna gör, och vars pragmatiska funktion är att förstärka påståendet. *Sin duda* och *desde luego* skiljer sig enligt författarna åt med avseende på vilken typ av värdering de ger uttryck för. *Desde luego* presenterar satsinnehållet som uppenbart utifrån talarens egna upplevelser, erfarenheter eller förväntningar, det vill säga baserat på direkta sinnesintryck (s. 4147-4150). Bland annat kan uttrycket användas för att ”framhäv[a] sin egen verksamhet i förhållande till andras”, för att ”framhåll[a] ett argument bland flera som det viktigaste” och för att ”understryk[a] […] sin beslutsamhet” (s. 4153, min översättning), ofta i påståendesatser som har inslag av order, till exempel i kombination med futurum. Författarna ger följande exempel:

> En una pared de la Sorbona vi un pasquín en que se proponía que los españoles asistiésemos a una reunión para coordinar actividades y actitudes. No fuimos. Yo, *desde luego*, no tenía nada que coordinar. [R. Buenaventura, en *El Semanal*, núm. 548, 26- IV-1998, 46] (Martín Zorraquino & Portolés Lázaro 1999:4153)
>
> ’På en vägg på Sorbonne-universitetet såg jag en affisch där vi spanjorer uppmanades att delta i ett möte för att samordna oss i tanke och handling. Vi gick inte dit. Jag *för min del* hade *definitivt* ingenting att samordna. [R. Buenaventura i *El Semanal*, nr. 548, 26 april 1998, 46]’ (min översättning[6]).

När det gäller *sin duda* noterar författarna att uttrycket förekommer i en rad varianter, som *sin duda ninguna, sin duda alguna, sin ninguna duda* (’utan något tvivel’) och *sin duda de ningún género* (’utan tvivel av något slag’), och att det alternerar med inskottsfraser som *no (me) cabe duda* (’jag hyser inget tvivel’), *sin lugar a dudas* (’utan utrymme för tvivel’) och *sin dudarlo* (’utan att tvivla på det’) (1999:4158). Huruvida varianterna också är att betrakta som diskursmarkörer framgår inte tydligt, men författarna tycks se variationen som ett tecken på att *sin duda* fortfarande är under utveckling till diskursmarkör; invariabilitet i grammatiska böjnings- och kombinationsmöjligheter är ett av de kriterier de använder för att urskilja diskursmarkörer (s. 4060). Flera av varianterna ovan och ytterligare några återfinns i materialet (se 3.2 om urval).

En egenskap som skiljer *sin duda* från *desde luego* är enligt författarna att *sin duda* kan kommentera ett satsinnehåll som talaren inte vill ta ställning till, till exempel för att hen

[5] Författarna betraktar alltså, till skillnad från RAE, evidentialitet (jämför RAE:s evidentiella adverb) som en typ av epistemisk modalitet (Martín Zorraquino & Portolés Lázaro 1999:4145).

[6] I översättningen har jag försökt återge de olika funktioner som författarna tillskriver *desde luego* genom två olika svenska uttryck: *för min del*, som förmedlar fokus på jaget, och *definitivt*, som förstärker påståendet. Här ser vi ett exempel på de översättningsproblem som de epistemiska adverbens diskursiva funktioner kan innebära. Dessa funktioner kan vara mycket subtila och kan knappast förväntas överföras fullständigt.

saknar direkt erfarenhet av det via egna sinnesintryck. Därför menar författarna att *sin duda* är ett ”mindre ’känslomässigt’, mer ’neutralt’ eller mer ’objektivt’” (1999:4158) uttryck än andra evidentiella diskursmarkörer. De ger följande exempel:

(5) Cuando fui a la estación para tomar otro tren que me llevase a Toronto vi un gran número de niños y niñas, *sin duda* de una escuela, que iban a tomarlo. [J. Marías, *Una vida presente*, t. 3, 304] (Martín Zorraquino & Portolés Lázaro 1999:4158)

’När jag gick till stationen för att ta ett annat tåg som skulle ta mig till Toronto såg jag ett stort antal barn, *utan tvekan* från en skola, vilka skulle ta tåget’

Både *desde luego* och *sin duda* används, liksom andra evidentiella diskursmarkörer, för att markera medgivanden, där talaren föregriper, bekräftar och undanröjer en möjlig invändning från lyssnaren (s. 4153). Denna funktion illustreras i exempel (6) och (7) ur Europarl Spanish-Swedish:

(6) Condenamos el terrorismo, **desde luego**, pero insistimos en que el plan de paz no debe ser suspendido o bloqueado a causa del terrorismo, porque precisamente para los terroristas esto constituiría un éxito. (Emilio Menéndez del Valle, /es/ep-03-10-09.xml)

Naturligtvis står vi också enade i vårt fördömande av terrorism. Inte desto mindre är vi orubbliga när vi säger att fredsprocessen inte får blockeras eller läggas på is på grund av terrorismen.

(7) **Sin duda alguna** hemos avanzado en empleo; no hemos avanzado tanto en productividad. (Pedro Solbes Mira, /es/ep-04-02-25.xml)

Å ena sidan har man **utan tvivel** avancerat när det gäller sysselsättningen. Å andra sidan har mindre uppnåtts när det gäller produktiviteten.

I analysen i kapitel 4 kommer jag att visa fler exempel på dessa diskursiva funktioner i materialet, resonera kring hur de överförs till svenska och visa på översättningsmönster som eventuellt kan kopplas till de diskursiva funktionerna.

2.3 Tidigare studier

I detta avsnitt presenterar jag några tidigare studier som har tjänat som utgångspunkt för arbetet. Som nämndes i inledningen finns det inom språkparet spanska-svenska inga tidigare översättningsstudier av epistemiska adverb eller modala adverb i allmänhet. Däremot finns det flera undersökningar inom andra språkpar.

Karin Aijmer (2001) studerar mål- och källmotsvarigheter till *probably* i English-Swedish Parallell Corpus i syfte att ta reda på i vilken grad det finns motsvarigheter som är gemensamma för båda översättningsriktningarna. Materialet, på cirka 2,8 miljoner ord, består av lika delar skönlitterära och icke skönlitterära texter och omfattar både engelska och

svenska originaltexter och deras översättningar till det andra språket. Resultaten visar att *probably* inte bildar tydliga översättningspar med enskilda svenska motsvarigheter utan att relationerna bäst beskrivs i grader av motsvarighet. Aijmer konstaterar också att motsvarigheterna *förmodligen* och *antagligen* överanvänds i översättningarna i förhållande till deras förekomst som källmotsvarigheter till *probably*, medan *väl* och *nog*, som Aijmer kallar modala partiklar, underanvänds, vilket tolkas som *translationese* (s. 7, 11). Martin Gellerstam (1986:88) definierar begreppet *translationese*, eller *översättningssvenska*, som systematisk påverkan från källspråket på målspråket.

Aijmer (2002) undersöker hur *surely, certainly* och *no doubt* översätts till svenska i samma korpus. Det primära syftet är här att visa att *certainly* och *surely* har utvecklats till diskursmarkörer (s. 99), och Aijmer använder översättningarna för att urskilja betydelser i källspråket (s. 100). Bland resultaten kan nämnas att *surely* i 43 % av sina förekomster uppträder i vad John Lyons (1977:807) kallar *modally harmonic combinations*, som i *may possibly*, det vill säga att verbet och adverbet uttrycker samma modalitetsgrad. I sådana kombinationer kan diskursiva funktioner hos adverben visa sig. *Surely* får då ofta en försvagad epistemisk betydelse och en bekräftelsesökande funktion. Enligt författaren översätts kombinationerna ofta som helheter, vilket kan innebära att modala uttryck stryks eller läggs till, som i ***I suppose he'd surely*** *be too ashamed* → *Det* ***skulle*** *han* ***nog*** *skämmas för* (Aijmer 2002:101).

Noelia Ramón (2009) gör en korpusstudie av *certainly*, *probably* och *possibly* och deras spanska översättningsmotsvarigheter i syfte att kartlägga översättningsmöjligheterna, urskilja mönster och dra slutsatser om vilka funktioner översättarna tillskriver de engelska adverben (s. 73). Precis som Aijmer (2002) använder hon översättningarna för att bedöma adverbens funktioner och i vilken grad adverben har utvecklats till diskursmarkörer i källspråket (s. 74). Materialet är ett utdrag ur parallellkorpusen P-ACTRES (Universidad de León), som består av samtida engelskspråkiga texter inom olika genrer och deras spanska måltexter, totalt ca 1,3 miljoner ord (s. 77). Bland annat visar det sig att adverben utelämnas i mycket olika grad i översättningarna: *possibly* stryks i 43,33 % av fallen, *certainly* i 19,10 % och *probably* i bara 3,84 % av fallen. Ramón menar att strykningarna speglar en betydelseförändring där adverbens lexikala betydelse har bleknat och de har utvecklats till diskursmarkörer som inte anses helt nödvändiga för förståelsen. Skillnaderna i strykningsfrekvens tolkas som att adverben har nått olika långt i denna utveckling; *possibly* har kommit längst, medan *probably* i högre grad tolkas som ett äkta modalt adverb av de spanska översättarna. Det faktum att *possibly* i cirka hälften av fallen, och i högre grad än *certainly* och *probably*, uppträder i

kombination med ett modalt verb tolkas som ännu ett tecken på dess användning som diskursmarkör.

I sin avhandling i franska gör Sofia Wastesson (2010) en översättningsvetenskaplig studie av sannolikhetsuttryck i franska och svenska, bland annat adverben *sûrement, certainement* och *probablement*[7] och *nog, väl, säkert* och *antagligen*, i en korpus med samtida franska och svenska litterära texter och deras översättningar till motsatt språk, totalt cirka 1,62 miljoner ord (s. 9-10). Frågeställningarna är hur uttrycken översätts, i vilken mån det finns reciproka motsvarigheter, det vill säga uttryck som vanligtvis översätts till varandra, hur måltexterna skiljer sig från källtexterna och vilka faktorer som kan inverka på översättningsvalen (s. 8). Resultaten visar bland annat att det i måltexterna förekommer *translationese*, vilket visar sig genom att vissa adverb är vanligare i de översatta texterna än i originaltexterna. I svenska översättningar överanvänds *antagligen*, medan *förmodligen, väl* och *nog* underanvänds. Det framkommer att översättarna oftast behåller den grammatiska kategorin i översättningen, det vill säga att adverb översätts till adverb. Däremot hittar Wastesson inga tydliga reciproka motsvarigheter bland adverben i materialet, det vill säga inga franska och svenska adverb som i hög grad översätts till varandra. En slutsats som författaren lyfter fram är att det främsta översättningsproblemet som kunnat identifieras för sannolikhetsuttrycken i studien är källspråkspåverkan (s. 186-188).

I resultatdiskussionen (avsnitt 4.3) återkommer jag till dessa studier, som också delvis har fungerat som utgångspunkt för metoden.

[7] *Sûrement*: ”säkerligen, helt säkert” (NE:s franska ordbok u.å., sûrement); *certainement*: ”säkert, säkerligen, med [all] säkerhet; förvisso; visserligen” (u.å., certainement); *probablement*: ”förmodligen, troligen, antagligen, rimligen” (u.å., probablement).

3. Material och metod

I detta kapitel presenteras först de korpusar som används i studien (3.1), därefter urvalet av adverb (3.2) och till slut analysmetoden (3.3).

3.1 Korpusar

Det empiriska materialet kommer från Europarl Corpus (version 7), en parallellkorpus med referat av tal som hållits vid Europaparlamentets plenarsessioner 1996-2011, så kallade fullständiga förhandlingsreferat (*verbatim reports of proceedings*), och deras översättningar till andra EU-språk (Europaparlamentet u.å., Sketch Engine u.å.-a, Steinberger et al. 2014:684). Åtkomsten till materialet har skett via textanalysverktyget Sketch Engine (www.sketchengine.eu).

Enligt Lisa Wennebäck och Josefin Jakobsson[8], översättare vid Europaparlamentets svenska översättningsavdelning, har referaten alltid översatts av externa, frilansande översättare, som fått sina uppdrag via olika översättningsbyråer, bland andra CBG (www.cbg.com). Det är alltså många olika översättare som har arbetat med materialet. Wennebäck har själv varit med och översatt referaten under den tidsperiod som korpusen omfattar. Hon berättar att frilansöversättarna fick vissa språkliga riktlinjer från översättningsbyrån, till exempel att de skulle skriva *ska*, *sa* och *la* istället för *skall*, *sade* och *lade*, och att de inte skulle rätta fel i källtexten; om det till exempel stod ”Berlin är Frankrikes huvudstad” skulle det stå så även i måltexten. Referaten översätts inte längre till svenska.

Jakobsson berättar att anförandena transkriberades av parlamentets egna översättare, modersmålstalare av det aktuella språket, innan transkriptionerna skickades till översättning. De första åren efter Sveriges inträde i EU 1995 gjordes transkriptionerna utifrån kassettband, och senare infördes ett system med digitala inspelningar. Översättarna hade inte tillgång till ljud- eller bildmaterial från plenarsessionerna utan endast textfiler. Såvitt Jakobsson vet gjordes inga fullskaliga granskningar av översättningarna, utan bara stickprovskontroller, vilket förklaras av att det rörde sig om mycket stora textmängder. Det är enligt Jakobsson oklart om översättningsbyråerna fick några officiella riktlinjer från parlamentet, men troligtvis åtminstone en intern vägledning.

Användningen av epistemiska adverb varierar inte bara mellan olika språk, utan även mellan olika textgenrer (se till exempel Cornillie 2015). Texttypen förhandlingsreferat

[8] Lisa Wennebäck, e-postmeddelande den 18 maj 2021, och Josefin Jakobsson, e-postmeddelande den 20 maj 2021.

bedömdes som lämplig för en studie av epistemiska adverb, eftersom en förhandling är en social aktivitet där olika ståndpunkter ställs mot varandra, vilket kan antas leda till frekvent användning av modala uttryck. Kravet på fullständig återgivning[9] gör det särskilt intressant att undersöka i vilken grad adverben översätts, med tanke på att studier av andra texttyper, som inte är styrda av sådana krav, har visat att epistemiska adverb ofta utelämnas i måltexten (till exempel Ramón 2009).

Beroende på vilken typ av sökning som görs i Sketch Engine och hur dokumenten är taggade använder analysverktyget olika mängd källmaterial ur Europarl Corpus. För varje typ av undersökning har jag manuellt räknat fram det totala antalet token[10] som använts som källa utifrån information om uttryckens frekvens per miljon token. För analysen av de spanska adverben och deras svenska målmotsvarigheter används spanska originaltexter på totalt cirka 1,22 miljoner token och deras svenska måltexter i Europarl – Spanish-Swedish, och för analysen av källmotsvarigheter används texter översatta från svenska till spanska på cirka 0,93 miljoner token med tillhörande svenska källtexter i Europarl – Swedish-Spanish.

Som kontrollmaterial för kompletterande undersökningar av *translationese* används texter översatta från spanska till svenska (Europarl – Spanish-Swedish) på cirka 2,65 miljoner token. Dessa jämförs, när så är möjligt, med svenska originaltexter i Europarl – Swedish, men eftersom det sökbara originalsvenska materialet omfattar bara cirka 34 500 token tjänar det inte som egentligt kontrollmaterial. Därför används för dessa jämförelser främst Språkbankens delkorpus Anföranden, bestående av tal som hållits av svenska riksdagsledamöter under debatter i kammaren från riksmötet 1993/94 och framåt, totalt 121 987 537 token (senast uppdaterad 30 mars 2020) (Språkbanken Text 2021, Sveriges riksdag 2021). Detta material undersöks med sökverktyget Korp (https://spraakbanken.gu.se/korp).

3.2 Urval av adverb

Eftersom undersökningen utgick från ett brett perspektiv, utan något förutbestämt fokus på enskilda adverb, gjordes urvalet utifrån en kvantitativ förstudie. Sökningar gjordes i Europarl – Spanish-Swedish på de adverb som RAE (2016:30.11h-i, 30.11o; 2010:593-594) kallar epistemiska modala respektive evidentiella, vilka här alla räknas som epistemiska modala. För

[9] *Verbatim*, som i den engelska termen *verbatim reports of proceedings*, definieras av *Cambridge Dictionary* (u.å., verbatim) som ”in a way that uses exactly the same words as were originally used”.

[10] Token är korpusens minsta enhet: ordformer, skiljetecken, siffror, förkortningar och allt annat som förekommer mellan mellanslag (Sketch Engine u.å.-b).

sin duda gjordes kompletterande sökningar för att identifiera förekommande varianter. Tabell 3:1 visar adverb med minst 50 förekomster i korpusen.

Tabell 3:1. Epistemiska modala adverb med minst 50 förekomster i Europarl – Spanish-Swedish.

Adverb		**Antal**
sin duda	’utan tvivel’	185
sin duda alguna	’utan något tvivel’	35
sin ninguna duda	”	11
sin duda ninguna	”	7
	Totalt	**238**
realmente	’verkligen’	234
desde luego	’naturligtvis’	188
efectivamente	’faktiskt’	182
quizá(s)	’kanske’	149
evidentemente	’tydligen’	128
probablemente	’antagligen’	76
naturalmente	’naturligtvis’	62
de verdad	’verkligen’	60
seguramente	’säkert’	55

Materialet domineras av adverb som uttrycker hög säkerhet; i tabellen är det bara *quizá(s)* (’kanske’) som uttrycker en lägre sannolikhets- eller säkerhetgrad. För undersökningen valdes *sin duda* (185), med varianterna *sin duda alguna* (35), *sin ninguna duda* (11) och *sin duda ninguna* (7), totalt 238 förekomster, och *desde luego*, med 188 förekomster. Förutom sin höga frekvens har dessa adverb så etablerade diskursiva funktioner att de kategoriseras som diskursmarkörer i ett grammatiskt referensverk (se 2.2.2). Eftersom diskursmarkörer brukar vara svåröversatta för att de saknar semantiskt och syntaktiskt direkta motsvarigheter (Aijmer & Altenberg 2002:29), är det särskilt motiverat att undersöka översättningen av just dessa adverb.

Varianterna *sin duda alguna* och *sin ninguna duda* inkluderades för att de är så etablerade att de står med i *NE:s spanska ordbok* (u.å.) och *sin duda ninguna* för att det är helt synonymt med de två första. Alla tre varianterna uppvisar samma översättningsmönster som grunduttrycket *sin duda*. I materialet förekommer även varianterna *sin duda de ninguna clase* (3), *sin ningún género de dudas* (3), *sin ninguna clase de dudas* (2) och *sin ningún tipo de duda* (1), som alla betyder ungefär ’utan tvivel av något slag’. Dessa har uteslutits av tre skäl: de är mindre etablerade och står inte med i ordböckerna, varje variant återfinns hos bara en talare, och uttrycken har så få förekomster att det inte går att avgöra om deras

översättningsmönster sammanfaller med de mer frekventa varianternas mönster. Ytterligare ett besläktat uttryck som har uteslutits är *sin lugar a dudas* (’utan utrymme för tvivel’, 12 förekomster), som inte omnämns som en variant till *sin duda* av Martín Zorraquino & Portolés Lázaro (1999:4158) utan kallas inskottsfras (*inciso*).

I Ramóns (2009) material utgjordes hälften av de spanska motsvarigheterna till *certainly* av prepositionsfraser, varav *desde luego* och *sin duda* var de två vanligaste (s. 79). Författaren kommenterar, med hänvisning till Hoye (1997:153), att dessa uttryck är mycket idiomatiska i spanskan, vars analytiska tendens gör att prepositionsfraser ofta används för att uttrycka olika adverbiella betydelser på bekostnad av adverb bildade av adjektiv med ändelsen -*mente*. Detta var ytterligare ett skäl till valet av just dessa adverb.

3.3 Analysmetod

Undersökningen är huvudsakligen kvantitativ och komparativ men med kvalitativa inslag. Först sammanställdes mål- och källmotsvarigheternas frekvenser manuellt utifrån sökningar på respektive adverb i funktionen för parallellkorkordanser i Sketch Engine, där exemplen visas i sin källspråk- och målspråkskontext. Mål- och källmotsvarigheterna jämfördes främst kvantitativt. Översättningsmotsvarigheterna delades in i lexikala betydelsetyper och grammatiska kategorier utifrån SAG, och modala kombinationer identifierades. De modala uttryck som adverben förekom i kombination med, här kallade *kombinationsuttryck*, delades in i intuitivt baserade modala kategorier utifrån kriteriet att de antingen skulle vara modala hjälpverb, som *deber* (’böra’) och *poder* (’kunna’), överordnade verb med modal betydelse, som *esperar* (’hoppas’) och *creer* (’tro/tycka/anse’), eller uttryck som kunde ersättas av sådana verb, till exempel *en mi opinión* (’enligt min åsikt’), som motsvarar *opino/creo* (’jag anser’). Uttryck med värderande adjektiv, som *es importante que* (’det är viktigt att’), räknades inte in.

En översiktlig och intuitiv bedömning gjordes av huruvida adverben främst användes i sin epistemiska grundbetydelse eller med diskursiva funktioner. Eftersom det sällan går att fastställa i vilken grad adverben används i epistemisk betydelse respektive som diskursmarkörer, presenteras inga kvantitativa resultat av denna analys.

4. Analys

I detta kapitel presenteras analysresultaten för respektive adverb: *sin duda* i 4.1 och *desde luego* i 4.2. I inledningen till varje huvudavsnitt redovisas de kvantitativa resultaten i tabellform. Därefter görs en deskriptiv analys, först av målmotsvarigheterna, där frekvenser och översättningsmönster illustreras med typiska exempel i kontext, och sedan av källmotsvarigheterna, med fokus på intressanta skillnader. I efterföljande avsnitt redovisas översättningsmotsvarigheternas lexikala betydelsetyper, grammatiska former och modala kombinationer. Slutligen diskuteras resultaten i förhållande till tidigare studier i 4.3.

4.1 *Sin duda*

Som framgick i avsnitt 3.2 finns det i spanska originaltexter (Europarl Spanish-Swedish) sammanlagt 238 belägg av *sin duda* (185), *sin duda alguna* (35), *sin ninguna duda* (11) och *sin duda ninguna* (7). I texter översatta från svenska till spanska (Europarl – Swedish-Spanish) förekommer varianterna *sin duda* (103) och *sin duda alguna* (13), med sammanlagt 116 belägg. Eftersom det inte har framkommit några skillnader som tyder på att översättarna behandlar varianterna annorlunda än grunduttrycket, redovisas alla uttryckens översättnings-motsvarigheter sammanslagna. Nedan syftar *sin duda* på samtliga varianter.

I tabell 4:1 presenteras de svenska mål- och källmotsvarigheterna till *sin duda* i respektive delkorpus, med absoluta och relativa frekvenser (”Antal” och ”Andel (%)”). För att förenkla jämförelsen av varje uttrycks frekvens som mål- respektive källmotsvarighet visas även den relativa frekvensen i motsatt översättningsriktning parallellt med varje frekvensandel (”Andel som KM” respektive ”Andel som MM”). Till exempel framgår det att *utan tvivel*, som utgör 22,69 % av förekomsterna som målmotsvarighet, bara står för 0,86 % av beläggen som källmotsvarighet.

Tabell 4:1. Frekvenser för svenska målmotsvarigheter till *sin duda* i Europarl – Spanish-Swedish och källmotsvarigheter i Europarl – Swedish-Spanish.

	Målmotsvarigheter (Europarl – Sp-Sw)	**Antal**	**Andel (%)**	**Andel som KM (%)**	**Källmotsvarigheter (Europarl – Sw-Sp)**	**Antal**	**Andel (%)**	**Andel som MM (%)**
1	utan tvivel	54	22,69	0,86	naturligtvis	13	11,21	5,04
2	utan tvekan	38	15,97	5,17	väl	10	8,62	0
3	otvivelaktigt	25	10,50	0,86	nog (epistemiskt)	9	7,76	0
4	Ø	22	9,24	4,31	säkert	9	7,76	1,26
5	naturligtvis	12	5,04	11,21	visserligen	7	6,03	0
6	tveklöst	12	5,04	0,86	utan tvekan	6	5,17	15,97
7	det råder/finns inget/inga/inte något (som helst) tvivel om att	9	3,78	1,72	visst	6	5,17	0,42
8	definitivt	8	3,36	1,72	ju	6	5,17	0
9	det råder/är ingen tvekan om att	7	2,94	0	Ø[11]	5	4,31	9,24
10	helt klart	6	2,52	0	verkligen	4	3,45	1,68
11	verkligen	4	1,68	3,45	det är (helt) klart att	4	3,45	0
12	faktiskt	3	1,26	0	förstås	4	3,45	0
13	säkert	3	1,26	7,76	självklart	4	3,45	0,84
14	förvisso	2	0,84	2,59	förvisso	3	2,59	0,84
15	självklart	2	0,84	3,45	det råder inte något tvivel om	2	1,72	3,78
16	tydligt	2	0,84	0,86	givetvis	2	1,72	0,42
17	helt säkert	2	0,84	0	definitivt	2	1,72	3,36
18	med all säkerhet	2	0,84	0	självfallet	2	1,72	0,42
19	jag är säker på att	2	0,84	0	onekligen	2	1,72	0
20	jag är övertygad om att	2	0,84	0	avgjort	1	0,86	0
21	absolut	1	0,42	0	nog (förstärkande)	1	0,86	0
22	tvivelsutan	1	0,42	0	otvetydigt	1	0,86	0
23	bortom allt tvivel	1	0,42	0	otvivelaktigt	1	0,86	10,50
24	utan något som helst tvivel	1	0,42	0	sannolikt	1	0,86	0

[11] Ø står här för att *sin duda* saknar källmotsvarighet, det vill säga att det har lagts till i måltexten.

25	visst	1	0,42	5,17	med säkerhet	1	0,86	0,42
26	helt visst	1	0,42	0	tveklöst	1	0,86	5,04
27	givetvis	1	0,42	1,72	utan tvivel	1	0,86	22,69
28	självfallet	1	0,42	1,72	tydligt	1	0,86	0,84
29	klart och tydligt	1	0,42	0	tydlig (modalt adjektiv)	1	0,86	0
30	uppenbarligen	1	0,42	0	det är tydligt att	1	0,86	0
31	uppenbart[12]	1	0,42	0	det är uppenbart att	1	0,86	0,42
32	med säkerhet	1	0,42	0,86	förmodligen	1	0,86	0
33	säkerligen	1	0,42	0	kanske	1	0,86	0
34	det står klart att	1	0,42	0	emellertid	1	0,86	0
35	det är uppenbart att	1	0,42	0,86	helt enkelt	1	0,86	0
36	jag har … fått klart för mig att	1	0,42	0	**Totalt**	**116**		
37	vi tvekar absolut inte att	1	0,42	0				
38	sannerligen	1	0,42	0				
39	(inte) på långt när	1	0,42	0				
40	helt och hållet	1	0,42	0				
41	särskilt	1	0,42	0				
	Totalt	**238**						

I kommande avsnitt analyserar jag först målmotsvarigheterna i 4.1.1 och därefter, i kontrast till dem, källmotsvarigheterna i 4.1.2.

4.1.1 Målmotsvarigheter

Av de 41 olika målmotsvarigheterna är det 21, alltså cirka hälften, som bara förekommer en gång, och i snitt uppträder varje uttryck 5,80 gånger. De tre vanligaste målmotsvarigheterna är *utan tvivel* (54), *utan tvekan* (38) och *otvivelaktigt* (25), som illustreras i exempel (8)-(10). I (8) används *sin duda* i kombination med ett modalt verb, *debe* (’måste’), vars betydelse tycks förstärkas av adverbet (se modala kombinationer i 4.1.5):

(8) **Sin duda** la Unión debe garantizar la libertad a todos sus ciudadanos […]. (Marcelino Oreja Arburúa, /es/ep-04-02-11.xml)

Utan tvivel måste Europeiska unionen garantera frihet för alla sina medborgare.

[12] Attributivt modalt adjektiv: *… que es el impacto, **sin duda**, no positivo sino más bien negativo …*
→ *… nämligen den **uppenbart** inte positiva, utan i själva verket negativa, effekten ….*

(9) La aplicación uniforme de la PCP en todos los Estados miembros es un reto importante, **sin duda**, y por ello hay que felicitar también a la Comisión Europea por su propuesta. (Daniel Varela Suanzes-Carpegna, /es/ep-03-10-23.xml)

Ett enhetligt genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken i medlemsstaterna är **utan tvekan** en viktig utmaning. Därför skall vi också lyckönska Europeiska kommissionen till dess förslag.

(10) El Reglamento que hoy debatimos contribuirá, **sin duda**, a mejorar nuestra acción. (María Valenciano Martínez-Orozc, /es/ep-03-12-17.xml)

Den förordning som vi diskuterar i dag kommer **otvivelaktigt** att bidra till att förbättra våra insatser.

Det är anmärkningsvärt att dessa tre uttryck står för en så stor andel av målmotsvarigheterna, eftersom inget av dem förekommer som ordboksmotsvarighet till *sin duda* i *NE:s spanska ordbok* (u.å., duda), som istället föreslår *säkerligen* och *antagligen*[13] (*otvivelaktigt* anges dock som motsvarighet i *Cederholms spanska ordbok* u.å., duda). *Säkerligen* förekommer en enda gång som målmotsvarighet medan *antagligen* inte förekommer alls, och inget av adverben finns heller som källmotsvarighet. Som framgick i 2.1.3 räknar SAG *säkerligen* och *antagligen* som sannolikhetsgraderande på den högre delen av skalan (SAG 4:103-104), och i korpusen är det bara i 9 fall som modala adverb med sannolikhetsgraderande betydelse förekommer som målmotsvarigheter till *sin duda*: *säkert* (3), *helt säkert* (2), *med all säkerhet* (2), *med säkerhet* (1) och *säkerligen* (1). Exempel (11) visar ett av dessa fall:

(11) **Sin duda**, es necesario el reforzamiento de políticas de fronteras más eficaces, pero solo con ello no conseguiremos nuestros objetivos. (Joaquín Fernández Martín, /es/ep-04-02-11.xml)

Det är **säkert** viktigt att skapa en mer effektiv gränspolicy. Men det behövs mycket mer om de önskade målen skall uppnås.

I källtexten står *sin duda* i en modal kombination med *es necesario* ('är nödvändig'), vars modala betydelse förstärks av adverbet. Måltextens *det är säkert viktigt* uttrycker lägre säkerhetsgrad än källtextuttrycket.

Den tydliga diskrepansen mellan ordboksmotsvarigheterna och de vanligaste målmotsvarigheterna till *sin duda* motiverar en jämförelse med kontrollmaterialet. När de svenska måltexterna i Europarl – Spanish-Swedish jämförs med de originalsvenska riksdagsanförandena i Språkbankens delkorpus Anföranden, visar det sig att *utan tvivel, utan tvekan,*

[13] I den svensk-spanska delen av *NE:s spanska ordbok* förkommer dock *sin duda* med varianter som motsvarigheter till de tre svenska uttrycken; för *utan tvivel* ges motsvarigheten "sin [ninguna] duda" (u.å., tvivel); för *utan tvekan* "sin ninguna duda, sin duda alguna, indudablemente" (u.å., tvekan) och för *otvivelaktigt* "indudablemente, sin duda" (u.å., otvivelaktigt).

otvivelaktigt och det semantiskt närliggande *tveklöst* (12) är mångfaldigt vanligare i de översatta texterna än i de originalsvenska, som framgår av figur 4:1:

Figur 4:1. Frekvens per miljon token av *utan tvivel, utan tvekan, otvivelaktigt* och *tveklöst* i originalsvenska texter (Språkbanken: Anföranden) och i översatta texter (Europarl – Spanish-Swedish).

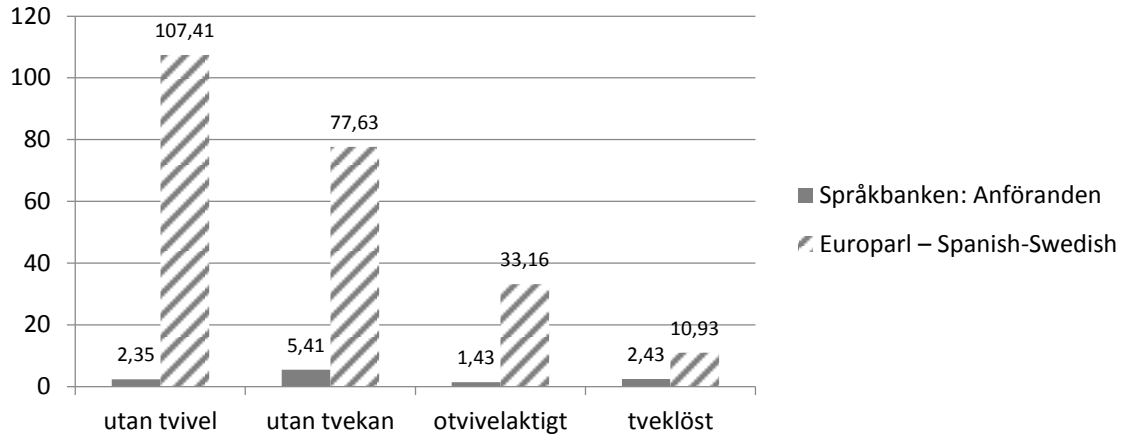

Utan tvivel har 107,41 förekomster per miljon token i Europarl – Spanish-Swedish mot 2,35 i Anföranden; *utan tvekan* 77,63 mot 5,41; *otvivelaktigt* 33,16 mot 1,43 och *tveklöst* 10,93 mot 2,43[14]. Skillnaderna är så stora att det tycks vara fråga om tydliga fall av *translationese*. Det kan noteras att *utan tvivel* och *utan tvekan* är lexikala direktöversättningar av *sin duda*, vilket är en närliggande förklaring till översättarnas starka preferens för dessa uttryck. I sammanhanget kan också nämnas att SAG i en fotnot kommenterar att ”[s]pråkvårdare avråder från användningen av *utan tvekan* som satsadverbial” (SAG 4:106, anm. 1), vilket alltså inte är ett råd som översättarna har följt.

Utan tvivel, utan tvekan, otvivelaktigt och *tveklöst* räknas i SAG till betydelsetypen *försanthållande* (se 2.1.3) och till den undergrupp som ”[direkt anger] satsen som sann, t.ex. genom att antyda att talaren inte tvivlar på detta, att ingen annan kan bestrida detta eller att detta kan bevisas” (SAG 4:105). Andra målmotsvarigheter som hör till denna grupp är *definitivt* (8), *förvisso* (2), *absolut* (1), *visst* (1), *helt visst* (1), *tvivelsutan* (1), *utan något som helst tvivel* (1) och *bortom allt tvivel* (1). Det finns också de målmotsvarigheter som uttrycker försanthållandet som ”en rimlig, självklar eller nödvändig slutsats” (SAG 4:105): *naturligtvis* (13), *helt klart* (6), *självklart* (2), *tydligt* (2), *klart och tydligt* (1), *självfallet* (1), *givetvis* (1), *uppenbart* (1) och *uppenbarligen* (1). I exempel (12), där *sin duda* översätts till *naturligtvis*, uppträder adverbet i en modal kombination och förstärker ett uttryck för önskan (understruket):

[14] I svenska originaltexter i Europarl – Swedish (cirka 34 500 token) finns inga förekomster av dessa uttryck.

(12) Nuestro Grupo, **sin duda**, desea una posición autónoma de la Unión Europea en el mundo sustentada en la defensa de intereses legítimos, pero también en valores como la democracia, el respeto a los derechos humanos y la libertad […]. (Gerardo Galeote Quecedo, /es/ep-03-03-20.xml)

Vår grupp vill **naturligtvis** att Europeiska unionen skall inta en oberoende ståndpunkt i världen som grundas på försvar av legitima intressen, men även på värden som demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och frihet […].

Den fjärde vanligaste målmotsvarigheten, med 22 fall (9,24 %), är en nollmotsvarighet, det vill säga att adverbet utelämnas i måltexten. I hälften (11) av de fall där *sin duda* inte översätts uppträder det i kombination med minst ett annat modalt uttryck i källtexten, och *sin duda* tycks då fungera som förstärkare av detta uttrycks modala betydelse. I exempel (13) är de andra modala uttrycken och deras motsvarigheter i måltexten understrukna:

(13) Señor Presidente, **sin duda**, los europeos, como he dicho en la primera respuesta al señor Martin, estamos convencidos de que debe avanzarse lo más posible y que debe ser la Unión Europea quien asegure el liderazgo global. (Joaquín Almunia, /es/ep-07-06-19-016.xml)

Herr talman! Som européer är vi **[Ø]** övertygade, som jag sa i mitt första svar till David Martin, att det måste göras enorma framsteg och att EU måste spela en ledande roll på världsscenen.

Den modala kombinationen består här av flera led: *Sin duda* förstärker det epistemiska uttrycket *estamos convencidos de que* (’vi är övertygade om att’), som i sin tur förstärker de deontiskt modala uttrycken *debe avanzarse* (’det måste göras framsteg’) och *debe ser* (’det måste vara’). Att översättaren här har strukit *sin duda* kan bero på att den modala kombinationen översätts som en enhet (jämför Aijmer 2002:101), där uttrycken *vi är övertygade [om] att* och *måste*, som är direkta motsvarigheter till källtextens uttryck, redan i sig förmedlar en idiomatisk nivå av modalitet och inte anses behöva förstärkas ytterligare (mer om modala kombinationer i 4.1.5).

I den andra hälften (11) av fallen resulterar strykningen av *sin duda* i att modala uttryck helt saknas i måltexten. Även i dessa fall har *sin duda* i regel tydliga diskursiva funktioner och tycks ofta ha tappat mycket av sin epistemiska betydelse, som i exempel (14):

(14) Yo le agradezco esa pregunta tan directa y voy a intentar estructurar mi respuesta en torno a algunos puntos que tienen que ver todos ellos, **sin duda**, con la ciudadanía europea, con el contenido de los derechos, de las libertades, de la seguridad, de la justicia: en definitiva, el estatuto de la ciudadana y el ciudadano europeos del siglo XXI. (Diego López Garrido, /es/ep-10-05-18-014.xml)

Jag tackar henne för denna mycket direkta fråga och jag ska försöka strukturera mitt svar kring några punkter som alla **[Ø]** gäller europeiskt medborgarskap och innehållet i rättigheter, friheter, säkerhet och rättvisa: Kort sagt de europeiska medborgarnas ställning under det detta århundrade.

Här kommenterar talaren innehållet i sitt eget tal: ”… som alla [Ø] gäller europeiskt medborgarskap …”, och *sin duda* kan knappast tolkas som ett uttryck för sannolikhets-bedömning utan fungerar snarast som en fokuserande eller exemplifierande inledning till en uppräkning.

I 16 fall har *sin duda* transformerats till en sats med en *det*-konstruktion där den modala betydelsen uttrycks av substantiven *tvivel* eller *tvekan*, som jag kallar modala substantiv (*modal nouns* i Aijmer 2001:3):

(15) Señor Presidente, **sin duda**, el elevado número de víctimas mortales resultado de la catástrofe responde básicamente a la enorme vulnerabilidad de las poblaciones de la región. (Raül Romeva i Rueda, /es/ep-05-01-12.xml)

- Herr talman! **Det råder inget tvivel om att** det mycket stora antalet döda i katastrofen i allt väsentligt återspeglar hur enormt utsatta människorna i regionen är.

I sju fall motsvaras *sin duda* av en sats med ett modalt adjektiv i predikativ ställning (*modal adjective* i Aijmer 2001:3): *jag är säker på att* (2), *jag är övertygad om att* (2), *jag har … fått klart för mig att* (1), *det står klart att* (1) och *det är uppenbart att* (1):

(16) Hemos puesto en marcha algunos elementos adicionales que, **sin duda alguna**, van a ayudar. (Pedro Solbes Mira, /es/ep-04-02-25.xml)

Vissa ytterligare beståndsdelar har kommit till, och **jag är säker på att** de kommer att visa sig vara till stor hjälp.

När *sin duda* motsvaras av en sats med ett modalt substantiv eller adjektiv tycks den epistemiska betydelsen expliciteras. Det kan tolkas som att översättarna uppfattar att *sin duda* i dessa fall har mycket av sitt epistemiska värde kvar.

I åtta fall översätts *sin duda* till adverb ur den kategori som SAG kallar *förstärkning* (se 2.1.3): *verkligen* (4), *faktiskt* (3) och *sannerligen* (1). I fyra av dessa fall står *sin duda* i en sats som uttrycker medgivande, en av de diskursiva funktioner som Martín Zorraquino & Portolés Lázaro (1999:4153) tar upp (se 2.2.2). Ett sådant fall illustreras i (17):

(17) **Sin duda**, en este último año hemos comenzado a dar algunos pasos y agradezco al Comisario, Sr. Vitorino, sus valiosas aportaciones, pero, por desgracia, queda todavía un largo camino por recorrer. (Fernando Fernández Martín, /es/ep-04-02-11.xml)

Några steg i rätt riktning har **faktiskt** tagits under det senare året, och jag vill tacka kommissionär Antonio Vitorino för hans värdefulla bidrag. Tyvärr återstår fortfarande lång väg att gå.

Slutligen motsvaras *sin duda* i tre fall av andra typer av adverb än modala: det fokuserande *särskilt* och gradadverben *(inte) på långt när* och *helt och hållet*, som i exempel (18), där *sin*

ninguna duda uppträder i en modal kombination med uttrycket *está dispuesta a* (’är berett att’). Senare i meningen hittar vi också den enda målmotsvarigheten som utgörs av ett överordnat verb med modal betydelse: *Vi **tvekar** absolut inte att*, som i ett och samma uttryck motsvarar källtextens modala kombination *estamos dispuestos a* (’vi är beredda att’) och *sin duda ninguna*:

(18) Decimos después en esa declaración que Europa está dispuesta a seguir colaborando **sin ninguna duda** con nuestros amigos palestinos, con los cuales hemos cooperado durante años y años desde el proceso de Oslo, en el que hemos invertido los europeos recursos económicos y también recursos políticos y psicológicos, en gran medida, y que estamos dispuestos a seguirlo haciendo; y estamos dispuestos a seguirlo haciendo en el tiempo que va desde ahora hasta que se forme el nuevo Gobierno, **sin duda ninguna**. (Javier Solana, /es/ep-06-02-01.xml)

I yttrandet sa vi vidare att EU är **helt och hållet** berett att fortsätta samarbetet med våra palestinska vänner, som vi har samarbetat med i så många år sedan Osloprocessen. Under dessa år har vi i stor omfattning investerat europeiska ekonomiska resurser och också politiska och psykologiska resurser, och vi är beredda att fortsätta med det. **Vi tvekar absolut inte att** fortsätta att göra det från och med nu och fram till bildandet av den nya regeringen.

Vi ska nu vända blicken mot källmotsvarigheterna till *sin duda* och ta upp några intressanta skillnader.

4.1.2 Källmotsvarigheter

Det finns 35 olika källmotsvarigheter till *sin duda*, och varje uttryck förekommer i snitt 3,31 gånger. Vid en jämförelse av de vanligaste mål- och källmotsvarigheterna i tabell 4:1 är skillnaderna slående; det är bara *naturligtvis* och *utan tvekan* som förekommer bland de tio vanligaste motsvarigheterna i båda översättningsriktningarna. *Utan tvivel* och *otvivelaktigt*, som båda ligger i topp som målmotsvarigheter, förekommer bara en gång vardera som källmotsvarigheter. Exempel (19) visar den vanligaste källmotsvarigheten, *naturligtvis* (13 fall):

(19) Allt beror **naturligtvis** på hur återuppbyggnaden organiseras. (Anders Wijkman, /es/ep-03-05-14.xml)

Todo depende, **sin duda**, de cómo se organice la reconstrucción.

Som vi sett ovan förekommer *naturligtvis* inte som ordboksmotsvarighet till *sin duda*, varken i *NE:s spanska ordbok* (u.å.) eller i *Cederholms spanska ordbok* (2020), och *sin duda* finns heller inte bland ordboksmotsvarigheterna till *naturligtvis*[15].

Ett resultat som utmärker sig är att adverben *väl* (10), *nog* (9), *säkert* (9), *visst* (6) och *ju* (6), som Aijmer (2001:8) kallar modala partiklar och som också kan kallas diskursmarkörer, finns bland de vanligaste källmotsvarigheterna till *sin duda*, medan de förekommer väldigt lite eller inte alls som målmotsvarigheter (*säkert* 3 och *visst* 1). Exempel (20)-(24) visar hur de fem adverben har översatts till *sin duda*:

(20) Då borde man **väl** kunna göra på samma sätt med de nya kandidatländerna. (Herman Schmid, /es/ep-02-09-03.xml)

Y **sin duda** podría adoptarse el mismo método con los nuevos países candidatos.

(21) Jag tycker **nog** att parlamentet har glidit iväg litet grand ifrån sin ursprungliga ståndpunkt. (Inger Schörling, /es/ep-97-11-19.xml)

Sin duda creo que el Parlamento ha cambiado un tanto su posición inicial.

(22) Som ni **säkert** känner till har man lagt ned många års arbete och stora kostnader i Sverige på att försöka bli av med salmonellan. (Jonas Sjöstedt, /es/ep-02-10-22.xml)

Como **sin duda** sabrá, Suecia ha invertido muchos años de trabajo y una gran cantidad de dinero para intentar erradicar la salmonela.

(23) **Visst** har framsteg gjorts, men den grundläggande patriarkala maktordningen består fortfarande. (Eva-Britt Svensson, /es/ep-05-03-08.xml)

Y **sin duda** se han logrado avances, pero el sistema fundamental del poder patriarcal sigue en pie.

(24) Men social trygghet, som **ju** är någonting gott, kan aldrig ursäkta inskränkningar i demokratiska fri- och rättigheter. (Jonas Sjöstedt, /es/ep-06-04-05.xml)

No obstante, la protección social, que **sin duda** es positiva, nunca puede justificar las limitaciones de las libertades y los derechos democráticos.

Det faktum att dessa fem adverb knappt förekommer som målmotsvarigheter väcker frågan om *translationese* kan spela in även i detta fall. En jämförelse av användningen av *väl, nog, säkert, visst* och *ju* som epistemiska adverb i översatta texter i Europarl – Spanish-Swedish och i originalsvenska texter i Europarl – Swedish respektive i Språkbankens delkorpus Anföranden visar att alla fem adverben är kraftigt underrepresenterade i översättningarna. Figur 4:2 visar frekvenserna per miljon token i de tre materialen[16]. Resultaten för Europarl –

[15] För *naturligtvis* anges ”naturalmente, desde luego, claro, por supuesto” (NE:s spanska ordbok u.å., naturligtvis).

[16] Eftersom analysverktygen inte urskiljer epistemiska användningar, gjordes en manuell genomgång av 200 slumpvis utvalda exempel av *väl, nog* och *säkert* i Anföranden och av *väl* i Europarl, varpå resultaten

Swedish bör tas med en nypa salt (till exempel den till synes extrema frekvensen av *ju*), eftersom materialet bara består av totalt cirka 34 500 token och enskilda talares användning av adverben därför ger stort utslag i statistiken[17]:

Figur 4:2. Frekvens per miljon token av *ju, väl, nog, säkert* och *visst* i originalsvenska texter i Språkbankens delkorpus Anföranden, i originalsvenska texter i Europarl-Swedish och i texter översatta från spanska i Europarl – Spanish-Swedish.

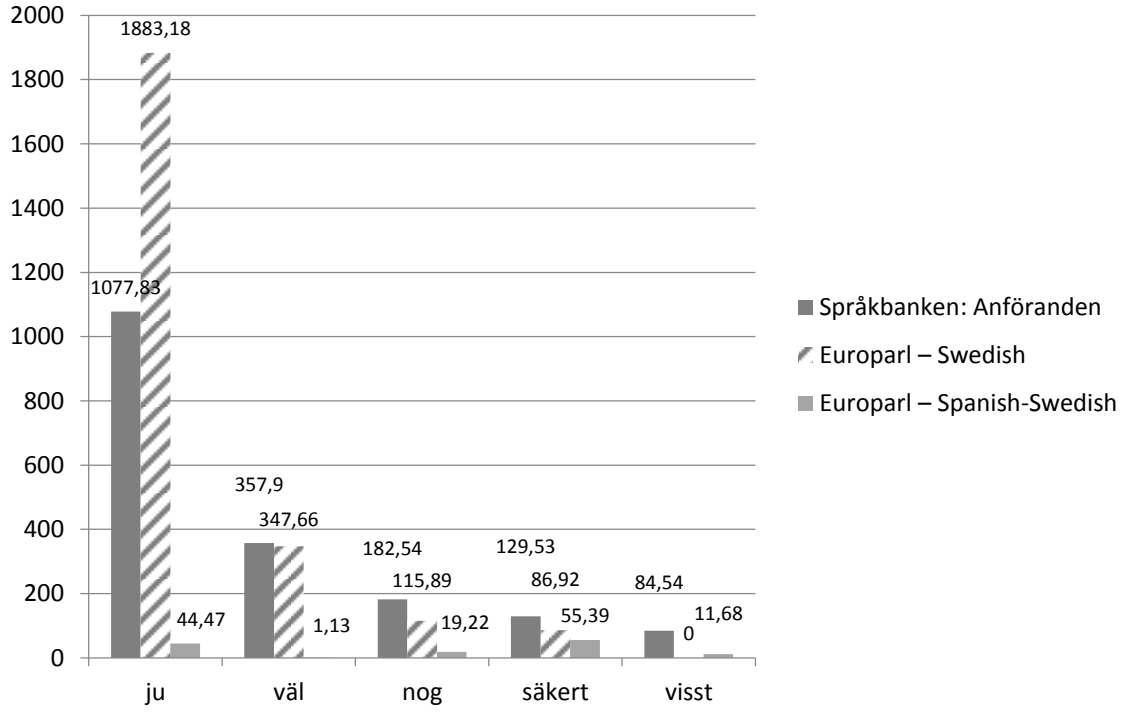

De mest extrema skillnaderna mellan originalsvenska och översatta texter kan observeras i användningen av *ju* och *väl*, men även *nog* och *visst* används mångfaldigt oftare i originaltexterna. Minst är skillnaderna för *säkert*, som ändå är mer än dubbelt så frekvent i Anföranden som i Europarl – Spanish-Swedish. Utan att övertolka resultaten för Europarl – Swedish så visar de en liknande tendens som Anföranden. Återigen handlar det alltså om uppenbara utslag av *translationese* (se vidare 4.3).

Sin duda används i hög utsträckning av de spanska översättarna i kontexter där ett medgivande uttrycks i den svenska källtexten. Ofta är det då *visserligen* (7) och *visst* (6) som är dess källmotsvarigheter, som i exempel (25) (se även (23) ovan):

(25) **Visserligen** är alla toppmöten ett lagarbete, men det finns förfärande exempel på när detta lagarbete har havererat och smockan hänger i luften. (Cecilia Malmström, /es/ep-02-12-18.xml)

generaliserades. Övriga adverb, med färre belägg, granskades manuellt i Europarl. *Ju* och *visst* som adverb urskiljs i Korp.

[17] Av de 14 svenska talare som använder *ju* står tre personer för cirka hälften av förekomsterna.

> **Sin duda**, todas los [sic] cumbres son una labor de equipo, pero hay ejemplos terribles de labores en equipo que terminan patas arriba y de gente que casi llega a las manos.

Härnäst ska vi se hur mål- och källmotsvarigheterna till *sin duda* fördelar sig mellan olika lexikala betydelsetyper.

4.1.3 Lexikala betydelsetyper

I figur 4:3 har mål- och källmotsvarigheterna till *sin duda* delats in i lexikala betydelsetyper utifrån SAG. I diagrammen har nollmotsvarigheter räknats bort, det vill säga att andelarna är beräknade på de fall där adverbet har en mål- respektive källmotsvarighet.

Figur 4:3. Fördelning av lexikala betydelsetyper som uttrycks av mål- respektive källmotsvarigheterna till *sin duda* (baserat på SAG).

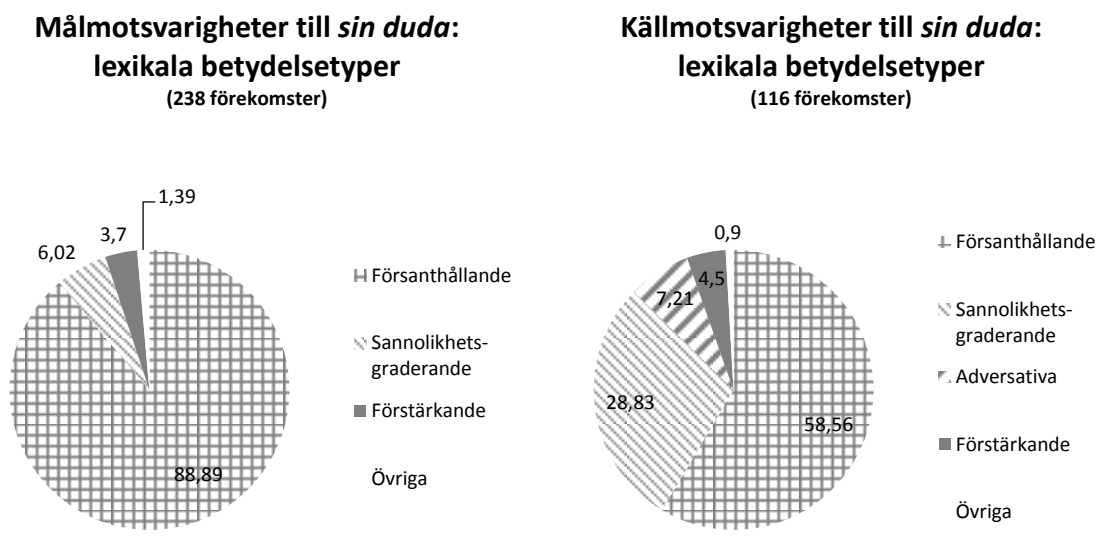

När det gäller målmotsvarigheterna kan vi konstatera att 88,89 % av förekomsterna uttrycker försanthållande, medan bara 58,56 % av källmotsvarigheternas förekomster hör till denna betydelsetyp. Bland källmotsvarigheterna är det istället en väsentligt högre andel av förekomsterna – 28,83 % – som uttrycker sannolikhetsgradering (främst genom adverben *väl*, *nog* och *säkert*), vilket kan jämföras med 6,02 % sannolikhetsgraderande uttryck bland målmotsvarigheterna. Betydelsetypen förstärkning är ungefär lika vanlig i båda översättningsriktningarna; 3,70 % av målmotsvarigheterna och 4,50 % av källmotsvarigheterna utgörs av uttryck som SAG betecknar som förstärkande. Adversativa adverb står för

7,21 % av källmotsvarigheterna – främst för att *visserligen* ofta översätts till *sin duda* i medgivande satser – men förekommer inte alls som målmotsvarigheter.

Nästa avsnitt ger en överblick över mål- och källmotsvarigheternas grammatiska former.

4.1.4 Grammatiska former

I figur 4:4 är mål- och källmotsvarigheterna indelade i kategorier utifrån sin grammatiska form (nollmotsvarigheter är uteslutna):

Figur 4:4. Fördelning mellan olika grammatiska former bland mål- respektive källmotsvarigheterna till *sin duda* (nollmotsvarigheter uteslutna).

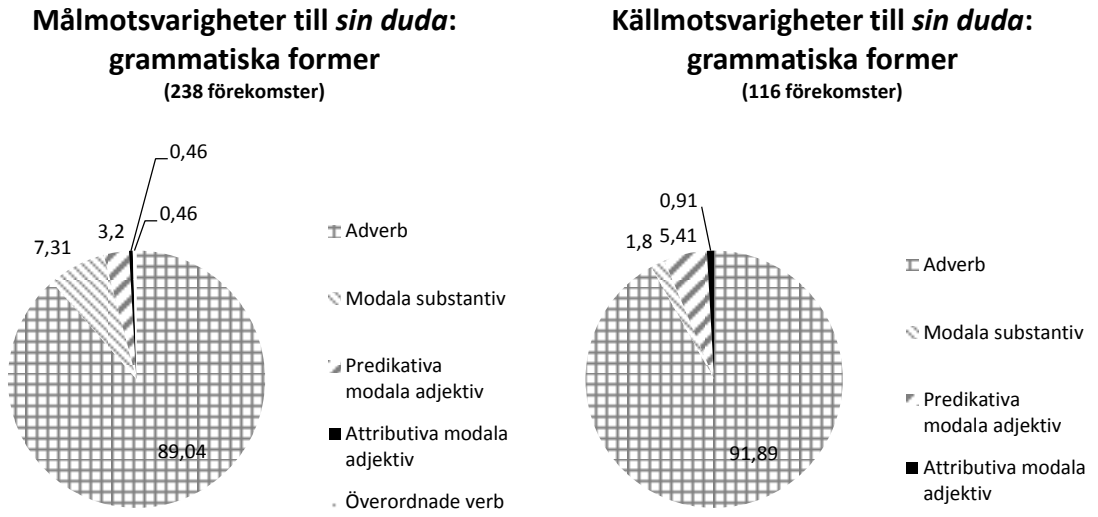

I diagrammen ser vi att runt 90 % av både mål- och källmotsvarigheterna till *sin duda* är adverb, en kategori som innefattar lexikaliserade adverbiella fraser. Den näst största kategorin av målmotsvarigheter är modala substantiv (7,31 %), i satser som *det råder inget* ***tvivel*** *om att*, vilka förekommer mer sällan som källmotsvarigheter (1,8 %). Å andra sidan är predikativa modala adjektiv, i satser som *det är* ***klart*** *att*, något vanligare som källmotsvarigheter (5,41 %) än som målmotsvarigheter (3,2 %). Ovanligare grammatiska lösningar är, bland målmotsvarigheterna, ett överordnat verb (*vi* ***tvekar*** *absolut inte att*, se exempel (18)) och, bland källmotsvarigheterna, ett modalt adjektiv i attributiv ställning (*han har vårt* ***tydliga*** *stöd*).

Slutligen ska vi se hur *sin duda* kombineras med andra modala uttryck i modala kombinationer och hur dessa översätts.

4.1.5 Modala kombinationer

Sin duda förekommer i 28,15 % av fallen i modala kombinationer, det vill säga tillsammans med andra modala uttryck. Den kvalitativa analysen av kombinationerna (se exempel (8), (12), (13) och (18)) visar att adverbet vanligtvis tycks förstärka det andra uttryckets (hädanefter kombinationsuttrycket, KU) modala betydelse. Tabell 4:2 visar hur KU fördelar sig mellan olika modala betydelser:

Tabell 4:2. Fördelning av modala betydelser som uttrycks av kombinationsuttrycken med *sin duda* i Europarl Spanish-Swedish.

Modal betydelse	Exempel	Antal	Andel (%)
Deontisk	*debe* (’bör’)	34	50,75
Epistemisk	*puede* (’kan’) *creo* (’jag tycker/anser’) *es cierto que* (’det är sant att’)	18	26,87
Vilja / önskan / intention / enighet	*desea* (’vill’), *estamos a favor de* (’vi är för’), *agradecemos* (’vi är tacksamma för’)	13	19,40
Potentiell	*tiene una capacidad de* (’har kapacitet att’)	2	2,99
Totalt		**67**	

I över hälften av fallen (50,75 %) kombineras *sin duda* med deontiskt modala uttryck, som *debe* (’måste’) i exempel (8), som upprepas i kortform i tabell 4:3 (se även *es necesario*, ’det är nödvändigt’, i exempel (11)). Näst vanligast är epistemiska KU (26,87 %), som i åtta av de 18 fallen utgörs av olika former av verbet *poder* (’kunna’), se exempel (26) nedan. I ytterligare åtta fall uttrycker talaren övertygelse med bland annat verbet *creer* (’tycka / anse’). De två resterande fallen är *desconocemos* (’vi känner inte till’) och det försanthållande *es cierto que* (’det är sant att’). På tredje plats (19,40 %) kommer en bred kategori bestående av uttryck för vilja, önskan eller intention, som *desea* ’vill’ i exempel (12), tillsammans med tre fall av uttryck för enighet, som *estamos a favor de* (’vi är för’), och ett belägg av verbformen *agradecemos* (’vi är tacksamma för’). I två fall (2,99 %) uttrycker KU potentiell modalitet, som *tiene una capacidad de* (’har kapacitet att’). Tabell 4:3 visar hur de modala kombinationerna överförs till måltexten:

Tabell 4:3. Överföringsmönster för de modala kombinationerna med *sin duda* i Europarl Spanish-Swedish.

Överföringsmönster	Källtext	Måltext	Antal	Andel (%)
Fullständig överföring	(8) ***Sin duda*** *la Unión* ***debe*** *garantizar la libertad a todos sus ciudadanos*	***Utan tvivel måste*** *Europeiska unionen garantera frihet för alla sina medborgare*	50	74,63

Överföring av KU, strykning av *sin duda*	(13) ***sin duda*** *...* ***estamos convencidos de que*** *debe avanzarse*	***är vi övertygade*** *...* ***att*** *det måste göras enorma framsteg*	10	14,93
Förändring av KU, överföring av *sin duda*	***puede*** *facilitar,* ***sin duda*** (**'**kan otvivelaktigt underlätta')	***skulle otvivelaktigt*** *bidra till*	6	8,96
Förändring av KU, strykning av *sin duda*	(26) ***sin duda alguna***, ***pueden*** *tener un impacto negativo* ('kan utan tvivel få …')	***kommer att*** *få en negativ effekt*	1	1,49
Totalt			**67**	

De modala kombinationerna överförs i 74,63 % av fallen fullständigt, det vill säga att både *sin duda* och KU har en målmotsvarighet och KU:s modala betydelse bibehålls, som i exempel (8). I tio fall (14,93 %) överförs KU:s modala betydelse medan *sin duda* utelämnas, som i exempel (13). I sex fall (8,96 %) sker en modal betydelseförändring i KU medan *sin duda* överförs, som när ***puede*** *facilitar,* ***sin duda*** ('kan otvivelaktigt underlätta') översätts till ***skulle otvivelaktigt*** *bidra till*. I ett fall, exempel (26), har både KU förändrats och *sin duda* utelämnats:

> (26) […] en ese sentido la deuda tiene que tener mayor importancia en el juego del pacto, pero no solo la deuda, sino todas aquellas obligaciones futuras que, **sin duda alguna**, **pueden** tener un impacto negativo en nuestro crecimiento a largo plazo. (Pedro Solbes Mira, /es/ep-04-02-25.xml)
>
> Med detta i minnet måste skulden få större betydelse i detta paktspel. Detsamma gäller alla kommande åtaganden som **kommer att** få en negativ effekt på tillväxten på lång sikt.

Den modala kombinationen *sin duda alguna, pueden tener* ('utan tvivel kan få') är vad Lyons (1977:807) kallar *modally non-harmonic*, det vill säga att adverbet (försanthållande) och verbet (sannolikhetsgraderande) uttrycker olika grader av epistemisk modalitet. I ett sådant icke-harmoniskt fall – Lyons' eget exempel är *Certainly he may have forgotten* – menar han att adverbet inte kan tolkas som förstärkande av verbet (s. 808). I måltexten har satsen omtolkats så att den epistemiska modaliteten försvunnit i och med användningen av futurumformen *kommer att få* och strykningen av *sin duda*.

Sin duda tenderar att utelämnas oftare i måltexten när det förekommer i modala kombinationer (16,42 %) jämfört med när det står som ensamt modalt uttryck i satsen (6,43 %).

4.2 *Desde luego*

Desde luego förekommer 188 gånger i spanska källtexter i Europarl – Spanish-Swedish och 48 gånger i spanska måltexter i Europarl – Swedish-Spanish. Tabell 4:4 visar de svenska mål- och källmotsvarigheterna till *desde luego* i Europarl – Spanish-Swedish och Swedish-Spanish:

Tabell 4:4. Frekvenser för svenska målmotsvarigheter till *desde luego* i Europarl – Spanish-Swedish och källmotsvarigheter i Europarl – Swedish-Spanish.

	Målmotsvarigheter (Europarl – Sp-Sw)	**Antal**	**Andel (%)**	**Andel som KM**	**Källmotsvarigheter (Europarl – Sw-Sp)**	**Antal**	**Andel (%)**	**Andel som MM**
1	naturligtvis	102	54,26	31,25	naturligtvis	15	31,25	54,26
2	Ø	44	23,40	8,33	ju	6	12,50	0
3	förstås	9	4,79	8,33	självklart	4	8,33	2,13
4	självfallet	5	2,66	8,33	självfallet	4	8,33	2,66
5	givetvis	5	2,66	4,17	förstås	4	8,33	4,79
6	självklart	4	2,13	8,33	Ø	4	8,33	23,40
7	definitivt (inte)	3	1,60	0	givetvis	2	4,17	2,66
8	för övrigt	2	1,06	0	visst	2	4,17	0
9	därför	2	1,06	0	förvisso	1	2,08	0
10	helt klart	1	0,53	0	självklar (modalt adjektiv)	1	2,08	0
11	säkert	1	0,53	0	verkligen	1	2,08	0,53
12	verkligen	1	0,53	2,08	framför allt	1	2,08	0
13	ändå	1	0,53	0	visserligen	1	2,08	0
14	emellertid	1	0,53	0	är det uppenbart att	1	2,08	0
15	däremot	1	0,53	0	en absolut självklarhet (modalt substantiv + adjektiv)	1	2,08	0
16	åtminstone	1	0,53	0	**Totalt**	**48**		
17	(inte) ens	1	0,53	0				
18	olyckligtvis	1	0,53	0				
19	jag måste understryka (*quisiera decir, desde luego*)	1	0,53	0				
20	jag vill säga	1	0,53	0				
21	Det är självklart att	1	0,53	0				
	Totalt	**188**						

4.2.1 Målmotsvarigheter

Det finns 21 olika målmotsvarigheter till *desde luego* i Europarl Spanish-Swedish, med i snitt 8,95 förekomster per uttryck. Den i särklass vanligaste målmotsvarigheten är *naturligtvis* (103), som står för mer än hälften av fallen (54,26 %):

(27) Y nosotros esperamos, **desde luego**, que la Unión Europea tome en cuenta no sólo los fríos factores económicos, sino los factores culturales y políticos que condicionan el mantenimiento de la democracia en esa zona. (Manuel Medina Ortega, /es/ep-02-09-25.xml)

Vi hoppas **naturligtvis** på att Europeiska unionen inte bara beaktar de kalla ekonomiska faktorerna, utan även de kulturella och politiska faktorerna, som är en förutsättning för att demokratin skall upprätthållas i det området.

(28) Las disparidades del efecto del cáncer de mama entre los países de la Unión Europea y, entre estos y los países candidatos son enormes. Es muy importante que trabajemos todos juntos para homogeneizar esta situación. Probablemente lo más importante es la educación para salud, la prevención, la detección precoz, la autoexploración, y, **desde luego**, las mamografías. (María Elena Valenciano Martínez-Orozco, /es/ep-03-06-05.xml)

Skillnaderna i följderna av bröstcancer i de olika länderna i Europeiska unionen, och mellan dessa och kandidatländerna, är enorma. Det är mycket viktigt att vi alla samarbetar för att göra situationen mer enhetlig. Förmodligen är de allra viktigaste punkterna hälsoutbildning, förebyggande åtgärder, tidig upptäckt, manuell undersökning och **naturligtvis** mammografi.

I (27) förstärker *desde luego* det modala verbet *esperamos* (’vi hoppas’), som uttrycker en önskan (se 4.2.5 om modala kombinationer). I (28) är det den värderande konstruktionen *lo más importante es* (’är det allra viktigaste’) som förstärks, och här tycks *desde luego* också ha en diskurstrukturerande, fokuserande funktion. Satsen inleds med det sannolikhetsgraderande adverbet *probablemente* (’förmodligen’), och *desde luego*, som inskott före det sista elementet i uppräkningen, *las mamografías*, lyfter fram och fokuserar detta element som särskilt viktigt, ungefär motsvarande ”sist men inte minst”.

Målmotsvarigheten *naturligtvis*, som ”anger att försanthållandet är en rimlig, självklar eller nödvändig slutsats” (SAG 4:105), fyller en liknande modal funktion som *desde luego*. Vad gäller överföringen av de diskursiva funktionerna är läget något mer oklart. Vi kan konstatera att SAG inte beskriver de försanthållande satsadverbialen som förstärkande av språkhandlingen så som RAE beskriver *desde luego*; i SAG tillskrivs den förstärkande funktionen en mindre grupp satsadverbial, bland annat *verkligen* och *minsann* (se 2.1.3). De diskursiva funktionerna för *naturligtvis* och andra försanthållande adverb i svenskan tycks

inte vara särskilt väl utforskade[18]. Dock kan *naturligtvis* i exemplen ovan, på liknande sätt som *desde luego*, uppfattas som förstärkande av de modala och värderande uttryck som det kombineras med. Rent frekvensmässigt är *naturligtvis* mycket idiomatiskt; i originalsvenska texter (Språkbanken: Anföranden) är *naturligtvis* det näst vanligaste försanthållande adverbet, med 660,07 förekomster per miljon ord, efter *ju* (1077,83). Med tanke på adverbets frekvens, och hur modala adverb generellt tenderar att utveckla diskursiva funktioner (Aijmer 2002:107), är det högst troligt att *naturligtvis* också är multifunktionellt i originalsvenska texter (se exempel (34)).

Förutom *naturligtvis* är alla de vanligaste målmotsvarigheterna och två av de med ett enda belägg försanthållande uttryck: *förstås* (9), *självfallet* (5), *givetvis* (5), *självklart* (4), *definitivt* (3), *helt klart* (1) och *det är självklart att* (1) (se vidare 4.2.3 om lexikala betydelsetyper). Övriga modala adverb är det förstärkande *verkligen* (1) och det evaluerande *olyckligtvis* (1).

Den näst vanligaste översättningslösningen för *desde luego* är strykning, vilket sker i 23,40 % av fallen, det vill säga i högre grad än för *sin duda* (9,24 %). Exempel (29) och (30) illustrerar fall av strykning. I båda fallen används *desde luego* i kombination med andra modala uttryck (understrukna):

(29) Hacía mucho tiempo que no había en Israel tanto miedo y menos esperanza. La situación económica, también lo sabemos, es pésima. El desempleo, creciente. **Desde luego**, <u>en mi opinión</u>, ello se debe, principalmente, aunque no únicamente, a la guerra con los palestinos, que es incompatible con la prosperidad. (Emilio Menéndez del Valle, /es/ep-02-11-06.xml)

Det var länge sedan som det fanns så mycket rädsla och så lite hopp i Israel. Vi vet även att den ekonomiska situationen är mycket dålig. Arbetslösheten ökar. <u>Enligt min åsikt</u> beror detta **[Ø]** framför allt, dock inte endast, på kriget mot palestinierna, som är oförenligt med välstånd.

(30) Lo siento, Señoría, pero **desde luego** <u>no seré yo</u> quien presente esa propuesta. (Loyola de Palacio, /es/ep-03-12-17.xml)

Jag beklagar, herr Staes, men <u>det kommer **[Ø]** inte att vara jag</u> som lägger fram det förslaget.

I båda exemplen har *desde luego* tydliga diskursiva funktioner. I (29) förstärker adverbet det modala uttrycket *en mi opinión* (’enligt min åsikt’) samtidigt som det har en diskursstrukturerande funktion genom att det inleder en del av diskursen där talaren ska presentera en viktig poäng: en förklaring till den situation som har beskrivits i föregående

[18] Jenny Nilsson (2005), som i sin avhandling *Adverb i interaktion* kartlägger funktionerna hos svenska adverb i arrangerade samtal mellan gymnasieungdomar, har inga förekomster av *naturligtvis* och mycket få förekomster av andra adverb som uttrycker säkerhet (*förstås*, *självklart* och *såklart*) i sitt material; samtalen innehåller överhuvudtaget få uttryck för säkerhet (s. 83).

satser. Användningen ligger nära den som Martín Zorraquino & Portolés Lázaro (1999) beskriver som att talaren ”framhåller ett argument bland flera som det viktigaste” (s. 4153, min översättning). Att översättaren här har valt att utelämna *desde luego* kan ha en grammatisk förklaring. På svenska går det inte, som på spanska, att ha två satsadverbial på fundamentsplats (*desde luego* och *en mi opinión*), och *enligt min åsikt* fyller ut denna plats i måltexten. Dessutom är *enligt min åsikt* ett betydligt mer markerat modalt uttryck än det spanska *en mi opinión* och behöver inte förstärkas[19].

I (30) förstärker *desde luego* ett uttryck som jag räknar som intentionellt modalt (se 4.2.5), *no seré yo* (’det kommer inte att vara jag’), och *desde luego* tycks här användas i ett par funktioner som tas upp av Martín Zorraquino & Portolés Lázaro, nämligen att ”talaren betonar sin egen verksamhet i förhållande till andras” och samtidigt ”understryker […] sin egen beslutsamhet” (1999:4153, min översättning). I måltexten är motsvarigheten till *no seré yo*, *det kommer inte att vara jag*, i sig ett starkt uttryck för talarens intention.

I nio fall motsvaras *desde luego* av andra typer av adverb än modala. I dessa fall expliciteras satsrelationerna på ett sätt som fungerar idiomatiskt väl i måltexten. Tre gånger används de adversativa konjunktionella adverben (jämför SAG 4:135) *ändå*, *emellertid* och *däremot*, som förtydligar en motsättning eller kontrast i argumentationen, som i exempel (31). Här uppträder *desde luego* i en modal kombination med ett uttryck för oenighet (understruket), och kombinationen står i kontrast till ett uttryck för enighet i föregående sats:

(31) Estoy de acuerdo con las opiniones vertidas por el Presidente en ejercicio del Consejo. <u>Estoy</u>, **desde luego**, <u>en total desacuerdo</u> con la perspectiva del Sr. Giscard d’Estaing de condicionar el ingreso de Turquía a ciertos requisitos racistas […]. (Manuel Medina Ortega, /es/ep-02-12-18.xml)

Jag instämmer [sic] rådsordförandens åsikter. Jag <u>håller</u> **däremot** <u>absolut inte med</u> om Giscard d’Estaings synpunkter om att Turkiets inträde skall villkoras av vissa rasistiska krav.

Det konklusiva adverbet *därför* används som målmotsvarighet i två fall:

(32) Por tanto, creo que no se debe cofinanciar y, **desde luego**, hemos presentado una enmienda, que espero que mañana apoye el Pleno de esta Cámara. (María Esther Herranz García, /es/ep-06-04-05.xml)

Jag anser därför att dessa bidrag inte bör samfinansieras och vi har **därför** lagt fram ett ändringsförslag som jag hoppas att parlamentet kommer att stödja i morgon.

[19] *En mi opinión* har 103,35 förekomster per miljon token i spanska originaltexter i Europarl – Spanish medan *enligt min åsikt* har 0,63 i svenska originaltexter i Anföranden. *Enligt min åsikt* tycks också vara *translationese*; i texter översatta från spanska i Europarl – Spanish-Swedish har uttrycket 96,48 förekomster per miljon token.

Andra icke modala adverb som förekommer som målmotsvarigheter är det additiva *för övrigt* (2) och de fokuserande *åtminstone* (1) och *(inte) ens* (1).

I två fall har *desde luego* bakats in i ett verbuttryck i måltexten, som i (33):

(33) **Quisiera decir, desde luego**, que no estamos de acuerdo con la enmienda 7 ni con su primera ni con su segunda parte. (Rosa Miguélez Ramos, /es/ep-04-12-16.xml)

Jag måste understryka att vi varken stöder den första eller den andra delen av ändringsförslaget.

Desde luego står här i en modal kombination där det förstärker ett uttryck för vilja: *quisiera decir, desde luego*, ungefär ’jag skulle verkligen vilja säga’. Kombinationen har översatts som en enhet till *jag måste understryka*, där ett modalt starkare sägeverb har ersatt *säga*, och uttrycket förstärks ytterligare av att viljeverbet har ersatts av det deontiskt modala hjälpverbet *måste*.

Jag ska nu helt kort kommentera källmotsvarigheterna till *desde luego*.

4.2.2 Källmotsvarigheter

Det finns 15 olika källmotsvarigheter till *desde luego* i Europarl Swedish-Spanish, och varje uttryck förekommer i snitt 3,20 gånger. Vi kan notera betydligt större likheter mellan mål- och källmotsvarigheterna än vad som var fallet med *sin duda*. Av de uttryck som förekommer minst två gånger som mål- eller källmotsvarighet är det fem stycken som återkommer i båda listorna: *naturligtvis, förstås, självfallet, givetvis* och *självklart*. Vi kan också konstatera en hög överensstämmelse med ordböckerna; *naturligtvis* och *självfallet* ges som motsvarigheter i *NE:s spanska ordbok* (u.å., luego) och *givetvis* i *Cederholms spanska ordbok* (2020, luego).

Även som källmotsvarighet dominerar *naturligtvis* (15), som i exempel (34) står i en modal kombination med *skall*, ett av fem fall där det kombineras med deontiskt modala hjälpverb:

(34) Skatten skall **naturligtvis** betalas nationellt, ingen EU-skatt skall utgå. (Eva-Britt Svensson, /es/ep-05-06-23.xml)

Los impuestos deben pagarse, **desde luego**, a nivel nacional, y no debe existir una fiscalidad de la UE.

Här tycks *naturligtvis*, precis som *desde luego*, förstärka hjälpverbets deontiskt modala betydelse.

Den tydligaste skillnaden från målmotsvarigheterna är återigen närvaron av modala partiklar, i detta fall bara de försanthållande *ju* (6) och *visst* (2), som förekommer i kontexter som är jämförbara med de där *sin duda* används som motsvarighet till samma partiklar (jämför exempel (23) och (24)):

(35) Konsumentpolitiken har **ju** många viktiga syften. (Inger Schörling, /es/ep-03-09-23.xml)

La política de protección de los consumidores persigue, **desde luego**, finalidades de gran importancia.

(36) **Visst** har det funnits klagomål om prishöjningar, men den allmänna prisnivån har inte ökat. (Olle Schmidt, /es/ep-03-03-11.xml)

Desde luego, ha habido quejas sobre el aumento de precios, pero el nivel general de precios no ha aumentado.

Övriga skillnader mellan mål- och källmotsvarigheterna tas upp i följande avsnitt, om lexikala betydelsetyper (4.2.3) och grammatiska former (4.2.4).

4.2.3 Lexikala betydelsetyper

Figur 4:5 ger en överblick över hur mål- och källmotsvarigheterna till *desde luego* fördelar sig mellan de olika lexikala betydelsetyper som SAG identifierar. Även denna gång har nollmotsvarigheter uteslutits i beräkningarna.

Figur 4:5. Fördelning av lexikala betydelsetyper som uttrycks av mål- och källmotsvarigheterna till *desde luego* (baserat på SAG).

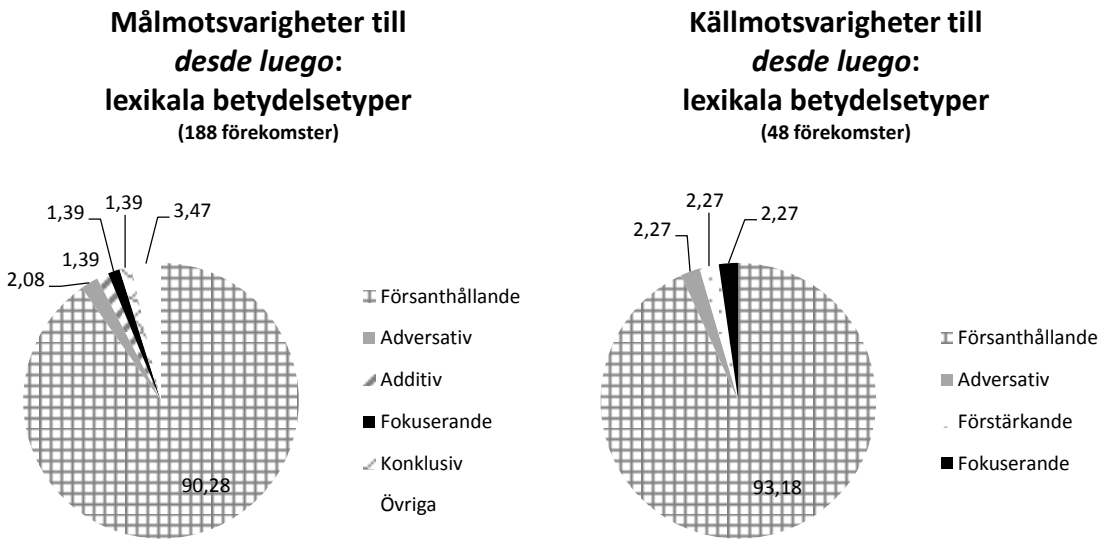

Diagrammen ger en tydlig bild av de stora likheterna mellan mål- och källmotsvarigheterna till *desde luego*. Strax över 90 % av motsvarigheterna i båda översättningsriktningarna består av försanthållande uttryck, och de övriga kategorier som finns representerade har bara 1-3 belägg vardera. En något högre andel av målmotsvarigheterna än källmotsvarigheterna uttrycker andra betydelsetyper än försanthållande: sammanlagt 9,72 % respektive 6,82 %.

Som uttryck för dessa övriga betydelser återfinns bland annat som målmotsvarigheter tre adversativa adverb (*ändå, emellertid, däremot*), ett additivt (*för övrigt*), två fokuserande (*åtminstone, (inte) ens*) och ett konklusivt (*därför*). Som källmotsvarigheter finns ett adversativt (*visserligen*) och ett fokuserande adverb (*framför allt*). Betydelsetypen förstärkning är representerad med en förekomst av *verkligen* i vardera material. Ett sannolikhetsgraderande uttryck förekommer en enda gång som målmotsvarighet till *desde luego* (*säkert*), men inga källmotsvarigheter hör till denna betydelsetyp.

4.2.4 Grammatiska former

Figur 4:6 visar hur mål- och källmotsvarigheterna till *desde luego* fördelar sig mellan olika grammatiska former (nollmotsvarigheter uteslutna):

Figur 4:6. Fördelning av grammatiska former bland översättningsmotsvarigheterna till *desde luego*.

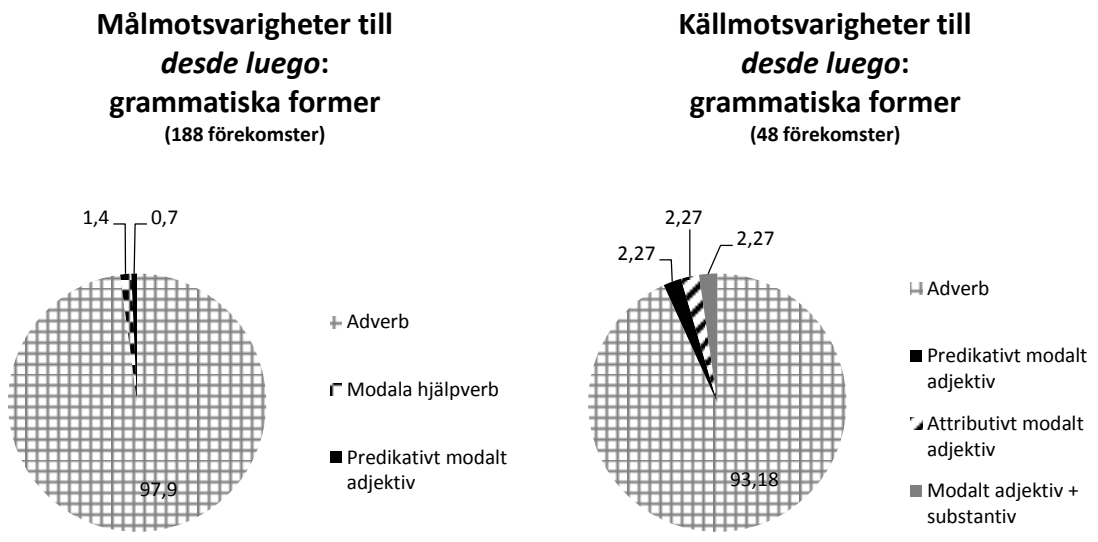

Det framgår att *desde luego* motsvaras av adverb (inklusive lexikaliserade adverbiella fraser) i hela 97,90 % respektive 93,18 % av fallen. I bara tre fall i vardera material överförs adverbet till en annan grammatisk form. Som målmotsvarigheter förekommer två uttryck med modala hjälpverb (*jag måste understryka* och *jag vill säga*) och ett predikativt modalt adjektiv (*Det är* ***självklart*** *att*) och som källmotsvarigheter ett predikativt modalt adjektiv (*är det* ***uppenbart*** *att*), ett attributivt modalt adjektiv (*en* ***självklar*** *plats*) och en kombination av modalt adjektiv och substantiv (*en* ***absolut självklarhet***).

4.2.5 Modala kombinationer

Desde luego uppträder i hela 60,64 % av fallen i modala kombinationer. Precis som för *sin duda* visar den kvalitativa analysen att adverbet i dessa kombinationer oftast verkar fungera som förstärkare av kombinationsuttryckets (KU) modala betydelse snarare än att bidra med sin epistemiska grundbetydelse. Tabell 4:5 visar hur KU fördelar sig mellan olika modala betydelser:

Tabell 4:5. Fördelning av modala betydelser som uttrycks av kombinationsuttrycken med *desde luego* i Europarl Spanish-Swedish.

Modal betydelse	Exempel	Antal	Andel (%)
Vilja / önskan / intention / enighet / oenighet	*quiero* (’jag vill’), *esperamos* (’vi hoppas’), *haré todo lo posible* (’jag kommer att göra allt’), *mi grupo apoya* (’min grupp stöder’), *estoy en desacuerdo* (’jag motsätter mig’)	59	51,75
Deontisk	*hay que* (’det är nödvändigt’)	27	23,68
Epistemisk	*creo* (’jag tycker/anser’), *en mi opinión* (’enligt min åsikt’), *me parece que* (’det förefaller mig’/’jag tycker’)	25	21,93
Potentiell	*podemos* (’vi kan’)	3	2,63
Totalt		**114**	

Vi ser att *desde luego* oftast kombineras med uttryck för vilja, önskan, intention, enighet eller oenighet (51,75 %), en bred kategori där jag räknar in 29 KU med verb som *querer* (’vilja’) och *esperar* (’hoppas’), 12 intentionella futurumuttryck, som *haré todo lo posible* (’jag kommer att göra allt’) och 18 uttryck för enighet och oenighet, som *mi grupo apoya* (’min grupp stöder’) och *estoy en desacuerdo* (’jag motsätter mig’). På andra plats kommer deontiska modala KU (23,68 %), som *hay que* (’det är nödvändigt’), tätt följda av epistemiska KU (21,93 %), bland annat med verbet *creer* (’tycka / anse’). Tre av de epistemiska KU är försanthållande, som *es evidente que* (’det är uppenbart att’). En enda gång förekommer *desde luego* i en icke-harmonisk kombination (*modally non-harmonic*, Lyons 1977:808) med epistemiskt *poder* (’kunna’). Det finns tre fall (2,63 %) av potentiella modala KU med verbet *poder* (’kunna’).

I tabell 4:6 framgår hur kombinationerna överförs till måltexten:

Tabell 4:6. Överföringsmönster för de modala kombinationerna med *desde luego* i Europarl Spanish-Swedish.

Översättningsmönster			Antal	Andel (%)
Fullständig överföring	(27) *nosotros* ***esperamos, desde luego***	*vi* ***hoppas naturligtvis***	82	71,93

Överföring av KU, strykning av *desde luego*	(30) ***desde luego no seré yo***	***det kommer inte att vara jag***	28	24,56
Förändring av KU, överföring av *desde luego*	(33) ***Quisiera*** *decir*, ***desde luego***	*Jag* ***måste understryka***	4	3,51
Förändring av KU, strykning av *desde luego*			0	0
Totalt			**114**	

De modala kombinationerna överförs i 71,93 % av fallen fullständigt, alltså att både *desde luego* och KU har målmotsvarigheter samtidigt som KU:s modala betydelse bevaras, som i exempel (27). I 24,56 % av fallen överförs KU:s modala betydelse medan *desde luego* stryks, som i (30). I fyra fall (3,51 %) förändras KU:s modala betydelse medan adverbet överförs, som i (33), där *desde luego*, som vi såg i analysen ovan, återges inbakat i uttrycket *jag måste understryka*. I alla fyra fallen leder den modala förändringen till ett pragmatiskt välfungerande målspråksuttryck. Det finns inga exempel där KU förändras samtidigt som *desde luego* stryks.

Till skillnad från *sin duda*, som visade en tydlig tendens att strykas i högre grad i modala kombinationer (16,42 %) än som ensamt modalt uttryck (6,43 %), ströks *desde luego* i stort sett lika ofta i båda fallen: 24,56 % i modala kombinationer och 21,62 % som enda modala uttryck.

4.3 Diskussion

I analysen har det framkommit en rad resultat som uppfyller arbetets överordnade syfte att kartlägga de svenska översättningsmotsvarigheterna till *sin duda* och *desde luego*.

Det kanske mest intressanta resultatet är den starka tendensen till *translationese*, främst i översättningen av *sin duda*, vars målmotsvarigheter *utan tvivel, utan tvekan, otvivelaktigt* och *tveklöst* visade sig vara många gånger vanligare i de svenska måltexterna än i de två kontrollmaterialen. *Utan tvivel* och *utan tvekan* är lexikala direktöversättningar av det spanska uttrycket och bildar tillsammans med *otvivelaktigt* och *tveklöst* en väl sammanhållen semantisk grupp. Ytterligare ett utslag av *translationese* var att de idiomatiska adverben (även kallade modala partiklar eller diskursmarkörer) *väl, nog, säkert, visst* och *ju*, som var frekventa källmotsvarigheter till *sin duda*, knappt förekom som målmotsvarigheter. Även för *desde luego* märktes tendensen till *translationese* i så måtto att *ju*, som var den näst vanligaste källmotsvarigheten, saknades som målmotsvarighet. Av detta kan vi dra slutsatsen att källspråkspåverkan är ett tydligt mönster i översättningen av de studerade adverben i denna korpus.

Resultatet ligger i linje med vad som observerats i tidigare studier av andra språkpar och texttyper. Aijmer (2001:3-4) tar upp *väl, nog, säkert, visst* och *ju* som exempel på modala uttryck som saknar uppenbara engelska motsvarigheter och därför är svåröversatta. Samma avsaknad av tydliga motsvarigheter gäller för spanskan. Aijmer (2001:7) konstaterar en underanvändning av *väl* och *nog* som målmotsvarigheter till *probably* i litterära och andra texter, och Wastesson (2010:117-118) noterar att *väl* och *nog* generellt är underrepresenterade som epistemiska markörer i litterära texter översatta från franska till svenska (se 2.3). Även de norska motsvarigheterna till *ju* och *väl, jo* och *vel*, har visat sig vara långt mindre frekventa i texter översatta från engelska än i norska originaltexter (Johansson 2001:165).

Både *sin duda* och *desde luego* uppvisade en stor variation i översättningsmotsvarigheter (tabell 4:1 och 4:4), i synnerhet *sin duda*, som hade i snitt 5,80 förekomster per målmotsvarighet och 3,31 per källmotsvarighet, gentemot *desde luego*, vars målmotsvarigheter förekom i snitt 8,95 gånger (källmotsvarigheterna 3,20). De komparativa analyserna av mål- och källmotsvarigheter visade också en större variation för *sin duda* än för *desde luego*. Variationen liknar den som konstaterats i tidigare översättningsstudier av epistemiska adverb i språkparen engelska-svenska (Aijmer 2001, 2002), franska-svenska (Wastesson 2010) och engelska-spanska (Ramón 2009).

Enligt Aijmer & Altenberg (2002:21) är en större variation i översättningsmotsvarigheter en naturlig konsekvens av att ett uttryck saknar en tydlig och direkt motsvarighet i målspråket. Översättaren kan då förväntas antingen utelämna uttrycket helt eller återge en del av dess betydelse genom att använda ett uttryck som har en liknande funktion. Valet av en ungefärlig motsvarighet leder sannolikt till större variation. Resultaten kan då tolkas som att *sin duda* i lägre grad än *desde luego* har en tydlig motsvarighet. Den slutsatsen kan också dras av det faktum att ordboksmotsvarigheterna till *sin duda* i *NE:s spanska ordbok* (u.å.) knappt förekommer som översättningsmotsvarigheter.

Även strykning kan alltså betraktas som en väntad följd av att en direkt motsvarighet till källspråksuttrycket saknas (Aijmer & Altenberg 2002:21). Aijmer (2002:97) påpekar också att modala uttryck ofta försvinner i översättning ”eftersom modalitet inte tillför något till yttrandets propositionella innehåll” (min översättning). Aijmer & Altenberg (2002:32) menar att andelen strykningar av modala adverb kan bero på hur långt de har kommit i sin utveckling till diskursmarkörer. Samma hållning intas av Ramón (2009), som i sin studie tolkar skillnaderna i strykningsfrekvens mellan *possibly* (43 %), *certainly* (19 %) och *probably* (4 %) som att adverben i olika hög grad har utvecklat diskursiva funktioner och att *possibly* har kommit längst i utvecklingen (s. 91-92). Om resonemanget tillämpas på denna studie, skulle

det innebära att *desde luego*, som stryks i 23,40 % av fallen, i högre grad används med diskursiva funktioner än *sin duda*, som har en strykningsfrekvens på 9,24 %. Martín Zorraquino & Portolés Lázaro (1999:4158) beskriver *sin duda* som ”på väg” i sin utveckling till diskursmarkör, vilket tycks styrka att uttrycket inte har kommit lika långt som *desde luego*. Även om det ofta är omöjligt att fullt ut särskilja de epistemiska användningarna från de diskursiva, har det framkommit i den kvalitativa analysen att båda adverben mycket ofta används med diskursiva funktioner, främst förstärkande, snarare än som rena sannolikhetsuttryck, det vill säga med bleknad lexikal betydelse.

Vi kan konstatera att strykning av adverben förekommer trots kravet på fullständig återgivning av förhandlingsreferaten. Tidigare studier har visat att strykningsfrekvensen varierar kraftigt mellan enskilda adverb, och det skulle behövas studier av hur *sin duda* och *desde luego* översätts i andra texttyper för att kunna uttala sig om huruvida strykningsfrekvensen påverkas av kravet på fullständighet.

Sin duda förekom i 28,15 % av fallen i modala kombinationer och visade en stark tendens att kombineras med deontiskt modala uttryck (50,75 %). *Desde luego*, som i hela 60,64 % av fallen uppträdde i modala kombinationer, förekom oftast med uttryck inom den breda kategori som omfattar vilja, önskan, intention, enighet och oenighet (51,75 %).

I Aijmers (2002) studie uppträdde *surely* i en stor andel av sina förekomster i vad Lyons (1977:807) kallar *modally harmonic combinations*, alltså med verb som uttrycker samma modalitetsgrad, och Aijmer noterade då en försvagad epistemisk betydelse och en bekräftelsesökande funktion för *surely*. Även Ramón (2009:92) tolkar en hög andel harmoniska modala kombinationer av *possibly* och verbformerna *can* och *could* som att adverbet inte har en tillräckligt stark epistemisk betydelse för att fungera som ensamt modalt uttryck utan att det snarare används för att förstärka det modala verbet (s. 87). Här har vi sett att *sin duda* och *desde luego* oftast kombineras med uttryck ur andra modala betydelsekategorier än den epistemiska. Andelen epistemiska KU var likartad för båda adverben: 26,87 % för *sin duda* och 21,93 % för *desde luego*, och det var bara i ett respektive tre fall som adverben kombinerades med försanthållande uttryck. Lyons kommenterar inte tolkningen av andra kombinationer än just epistemiska verb och adverb, och de tidigare studierna tar inte heller upp kombinationer av epistemiska adverb med till exempel deontiska verb. Den kvalitativa analysen visar dock att adverbens förstärkande diskursiva funktion är närvarande i kombinationer med uttryck ur alla de modala kategorier som har identifierats i materialet. Att *desde luego* oftare än *sin duda* förekommer i modala kombinationer kan

möjligen, jämte dess högre strykningsfrekvens, ses som ytterligare ett tecken på en högre frekvens av diskursiva funktioner för detta adverb.

Sin duda utelämnades oftare när det förekom i modala kombinationer (16,42 %) i förhållande till när det användes som enda modala uttryck i satsen (6,43 %), medan denna tendens var knappt skönjbar för *desde luego*, som ströks i nästan lika hög grad när det uppträdde ensamt (21,62 %) som i modala kombinationer (24,56 %).

De modala kombinationerna överfördes fullständigt i de allra flesta fall; för *sin duda* fanns det i 74,63 % av fallen en målmotsvarighet till både adverbet och KU samtidigt som KU:s modala betydelse bevarades, medan motsvarande siffra för *desde luego* var 71,93 %.

Analysen av lexikala betydelsetyper visade att *desde luego* motsvarades av försanthållande uttryck i drygt 90 % av fallen i båda översättningsriktningarna, medan betydelsefördelningen för *sin duda* skilde sig mycket åt mellan målmotsvarigheterna, som till 88,89 % var försanthållande, och källmotsvarigheterna, som, vid sidan av försanthållande uttryck (58,56 %), också bestod av en hög andel sannolikhetsgraderande uttryck (28,83 %), främst adverben *väl*, *nog* och *säkert*. Detta är ytterligare en aspekt av den större variation som översättningsmotsvarigheterna till *sin duda* uppvisar.

Någon fullständig analys av betydelsetyper finns inte i de tidigare studier som citerats, men Aijmer (2002:100) noterar att motsvarigheterna till *surely* varierar mellan uttryck för hög säkerhet (*definitivt*, *utan tvivel*, *naturligtvis*) och uttryck som speglar talarens osäkerhet (*nog*, *väl*, *visst*, *måste*), och hon kopplar de senare till adverbets funktioner som diskursmarkör. Kanske skulle de spanska översättarnas tendens att ibland använda *sin duda* som motsvarighet till svenska sannolikhetsgraderande adverb också kunna vara ett tecken på att *sin duda* utvecklas åt samma håll som franskans *sans doute*[20] (Wastesson 2010:165-183, Aijmer 2002:109), till att uttrycka en lägre grad av säkerhet än försanthållande. Enligt Aijmer (2002:109) har en liknande tendens noterats för engelska, svenska, tyska och norska adverb för hög säkerhet. Vi kan i varje fall notera att *desde luego* tycks vara mer entydigt försanthållande än *sin duda*; bara en enda gång förekommer ett sannolikhetsgraderande uttryck som översättningsmotsvarighet till *desde luego*.

I analysen av översättningsmotsvarigheternas grammatiska form framkom det att översättarna i mycket hög grad bevarar källspråksuttryckens form och använder adverb (inklusive lexikaliserade adverbiella fraser) även i måltexten. Adverb används som både mål- och källmotsvarigheter till *sin duda* och *desde luego* i runt 90 % av fallen

[20] *Sans doute*: ”nog, antagligen, med all sannolikhet” (NE:s franska ordbok u.å., doute).

(målmotsvarigheterna till *desde luego* utgörs till hela 97,9 % av adverb). Liknande resultat framkommer hos Aijmer (2002), Ramón (2009) och Wastesson (2010:187). Till exempel översätts *certainly*, *probably* och *possibly* i Ramóns studie i mellan 70 och 85 % av fallen till spanska adverb, medräknat prepositionsfraser som är lexikaliserade som adverbial[21]. Det är sannolikt att kravet på fullständig återgivning i Europarl Corpus förstärker tendensen att bevara den grammatiska formen.

En faktor som jag inte har undersökt i denna studie, men som likafullt är central, är översättningsstrategierna. Översättarnas tolkning av uppgiften att återge källtexten ordagrant (*verbatim reports*) eller fullständigt (*fullständiga förhandlingsreferat*) kan förstås variera, och under analysarbetet har det visat sig att översättningarna inte sällan frångår originalet på liknande sätt som är vanligt i andra texttyper, även i fall där mer källtextnära översättningar vore fullt möjliga. Det vore intressant att undersöka översättningsstrategierna i korpusen på en generell nivå för att se om det finns skillnader i de strategier som används av de svenska respektive spanska översättarna. Såväl individuella faktorer som nationella och kulturella översättningsnormer kan spela in.

[21] Mina beräkningar utifrån Ramóns resultatlistor (2009:78-79, 83, 87-88).

5. Slutsatser

I kartläggningen av översättningsmotsvarigheter till spanskans epistemiska modala adverb *sin duda* och *desde luego* har det framkommit att båda adverben uppvisar en stor variation i översättningsmotsvarigheter, vilken kan förklaras av adverbens multifunktionalitet, som leder till användning av ungefärliga motsvarigheter. Den särskilt stora variationen för *sin duda* kommer till uttryck i ett högre antal enskilda översättningsmotsvarigheter, en större spännvidd av lexikala betydelsetyper som dessa representerar och en låg överensstämmelse mellan ordboks- och översättningsmotsvarigheterna. För båda adverben hör översättnings-motsvarigheterna övervägande till betydelsetypen försanthållande, men bland källmotsvarig-heterna till *sin duda* finns även en väsentlig andel sannolikhetsgraderande uttryck. Ett tydligt framträdande mönster, särskilt i översättningen av *sin duda*, är närvaron av *translationese* i form av överanvändning av vissa uttryck och underanvändning av andra. Adverbens grammatiska form bibehålls till cirka 90 % i båda översättningsriktningarna. *Sin duda* stryks i 9,24 % av fallen och *desde luego* i 23,40 %, vilket innebär att adverbens översättningsgrad är 90,76 % respektive 76,60 %. Den högre andelen strykningar för *desde luego* kan möjligen förklaras av adverbets längre gångna utveckling av diskursiva funktioner, som också kan ligga bakom den högre förekomsten i modala kombinationer för detta adverb: 60,64 % mot 28,15 % för *sin duda*. *Sin duda* stryks oftare när det uppträder i modala kombinationer, medan *desde luego* utelämnas i nästan lika hög grad även som ensamt modalt uttryck. I modala kombinationer tycks adverben ofta ha en försvagad epistemisk betydelse och istället fungera som förstärkare av kombinationsuttryckets modala betydelse. *Sin duda* kombineras oftast med deontiskt modala uttryck och *desde luego* med uttryck för vilja, önskan, intention, enighet och oenighet. I över 70 % av fallen överförs de modala kombinationerna fullständigt till måltexten, det vill säga att både adverbet och kombinationsuttrycket har en målmotsvarighet och kombinationsuttryckets modala betydelsekategori är densamma i källtexten och måltexten.

Källförteckning

Aijmer, K. (2001). *Probably* in Swedish translations – a case of translationese?. I Allén, S., Berg, S., Malmgren, S.-G., Norén, K. & Ralph, B. (red.) *Gäller stam, suffix och ord*. Göteborg: Elanders Novum, ss. 1-13.

Aijmer, K. (2002). Modal adverbs of certainty and uncertainty in an English-Swedish perspective. I Hasselgård, H., Johansson, S., Behrens, B. & Fabricius-Hansen, C. (red.) *Information Structure in a Cross-Linguistic Perspective*. Amsterdam-New York: Rodopi, ss. 97-111.

Aijmer, K. & Altenberg, B. (2002). Zero translations and cross-linguistic equivalence: Evidence from the English-Swedish Parallel Corpus. I Breivik, L. E. & Hasselgren, A. (red.) *From the COLT's mouth … and others'. Language corpora studies in honour of Anna-Brita Stenström*. Amsterdam-New York: Rodopi, ss. 19-41.

Bjervås, A. (2018). *VARSÅGOD. En kartläggning och analys av översättningsmotsvarigheter till språkhandlingsmarkören* please. Masteruppsats, Språk- och litteraturcentrum. Lund: Lunds universitet. http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/8948245

Cambridge Dictionary (u.å.). Verbatim. https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/verbatim [2021-08-05]

Cederholms spanska ordbok (2020). Duda. Tillgänglig: WordFinder Software International AB.

Cederholms spanska ordbok (2020). Indudablemente. Tillgänglig: WordFinder Software International AB.

Cederholms spanska ordbok (2020). Luego. Tillgänglig: WordFinder Software International AB.

Cederholms spanska ordbok (2020). Seguridad. Tillgänglig: WordFinder Software International AB.

Cornillie, B. (2015). Más allá de la epistemicidad. Las funciones discursivas de los adverbios epistémicos y evidenciales en el español conversacional. *Spanish in Context*, 12(1), ss. 120-139. https://doi.org/10.1075/sic.12.1.07cor

DLE = *Diccionario de la lengua española* (2020). Duda. https://dle.rae.es/duda?m=form [2021-08-28]

DLE = *Diccionario de la lengua española* (2020). Luego. https://dle.rae.es/luego?m=form [2021-08-28]

Europaparlamentet (u.å.). Europaparlamentet. Debatter: Till läsaren.

https://www.europarl.europa.eu/cre/info_sv.htm [2021-05-26]

Holmes, J. S. (1988). The Name and Nature of Translation Studies. I Holmes, J. S. *Translated!: Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam: Rodopi, ss. 66-80.

Holmlander, D. (2011). *Estrategias de atenuación en español L1 y L2: Estudio contrastivo en hablantes españoles y suecos*. Diss. Lund: Lunds universitet. https://lup.lub.lu.se/record/1790562

Hoye, L. (1997). *Adverbs and Modality in English*. London: Longman.

Gellerstam, M. (1986). Translationese in Swedish novels translated from English. I Wollin, L. & Lindquist, H. (red.) *Translation studies in Scandinavia. Proceedings from The Scandinavian Symposium on Translation Theory (SSOTT) II, Lund 14-15 June, 1985*. Lund: Gleerup, ss. 88-95.

Johansson, S. (2001). Translationese: Evidence from the English-Norwegian Parallel Corpus. I Allén, S., Berg, S., Malmgren, S.-G., Norén, K. & Ralph, B. (red.) *Gäller stam, suffix och ord*. Göteborg: Elanders Novum, ss. 162-176.

Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Martín Zorraquino, M. A. & Portolés Lázaro, J. (1999). Los marcadores del discurso. I Bosque, I. & Demonte, V. (red.) *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, ss. 4051-4213.

Nationalencyklopedin (u.å.). Modalitet. http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/modalitet [2021-06-08]

NE:s franska ordbok (u.å.). Certainement. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s franska ordbok (u.å.). Doute. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s franska ordbok (u.å.). Probablement. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s franska ordbok (u.å.). Sûrement. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Ciertamente. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Duda. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Luego. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Naturligtvis. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Otvivelaktigt. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Tvekan. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

NE:s spanska ordbok (u.å.). Tvivel. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-08-28]

Nilsson, J. (2005). *Adverb i interaktion*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet. http://hdl.handle.net/2077/16678

Oksefjell Ebeling, S. (2015). A contrastive study of Norwegian pseudo-coordination and two English posture-verb constructions. I Oksefjell Ebeling, S. & Hasselgård, H. (red.) *Cross-Linguistic Perspectives on Verb Constructions*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, ss. 29-57.

RAE = Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua Española (2010). *Nueva gramática de la lengua española. Manual* [Elektronisk resurs]. Barcelona: Espasa.

RAE = Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua Española (2016). *Nueva gramática de la lengua española. Morfología. Sintaxis. Fonética y fonología* [Elektronisk resurs]. Barcelona: Espasa Libros.

Ramón, N. (2009). Translating Epistemic Adverbs from English into Spanish: Evidence from a Parallel Corpus. *Meta: Translators' Journal*, 54(1), ss. 73-96. https://doi.org/10.7202/029794ar

SAG = Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik* 1-4. Stockholm: Norstedts. https://svenska.se/SAG.pdf

Sketch Engine (u.å.-a). The Europarl parallel corpus. https://www.sketchengine.eu/europarl parallel-corpus/ [2020-11-23]

Sketch Engine (u.å.-b). Token. https://www.sketchengine.eu/my_keywords/token/ [2021-05-24]

Språkbanken Text (2021). Anföranden. Göteborg: Göteborgs universitet. https://spraakbanken.gu.se/resurser/rd-anf [2021-05-24]

Steinberger, R., Ebrahim, M., Poulis, A., Carrasco-Benitez, M., Schlüter, P., Przybyszewski, M. & Gilbro, S. (2014). An overview of the European Union's highly multilingual parallel corpora. *Lang Resources & Evaluation,* 48, ss. 679-707. https://doi.org/10.1007/s10579-014-9277-0

Sveriges riksdag (2021). Öppna data. Anföranden. https://data.riksdagen.se/data/anforanden/ [2021-05-24]

Wastesson, S. (2010). *L'atténuation en traduction. Étude traductologique des marqueurs de probabilité en fraçais et en suédois*. Diss. Växjö, Kalmar: Linnéuniversitetet.

Wilhelmsen, A. (2019). *Pretty complete or completely pretty? Investigating degree modifiers in English and Norwegian original and translated text*. Masteruppsats, Faculté de philosophie, arts et lettres. Louvain: Université catholique de Louvain. http://hdl.handle.net/2078.1/thesis:18894

Bilaga 1

Figur B:1. Begreppssystem för *adverbios oracionales* (’satsadverb’) i *Nueva gramática de la lengua española* (RAE 2016)[22].

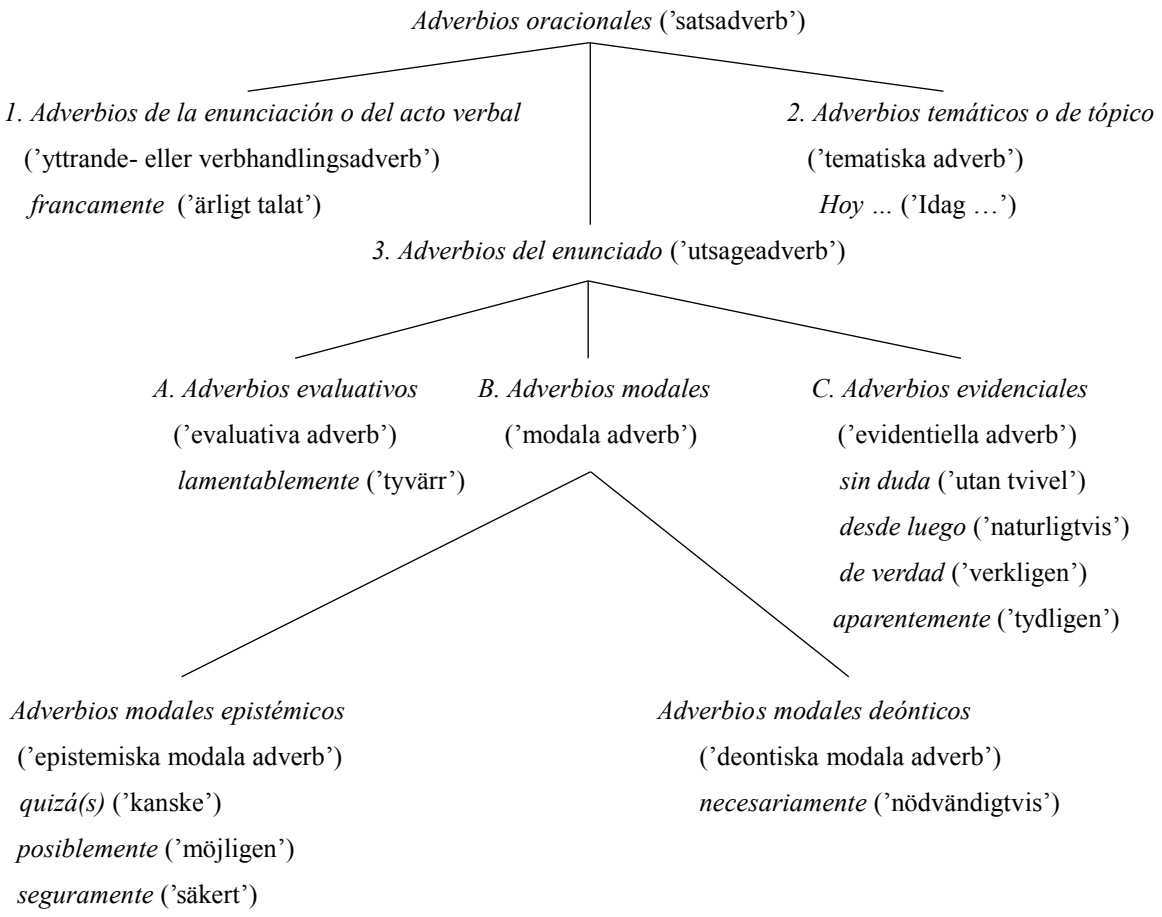

[22] Systemet är baserat på kapitel 30.10, ”Adverbios oracionales (I). Sus clases. Adverbios de la enunciación y adverbios de tópico” och 30.11, ”Adverbios oracionales (II). Adverbios del enunciado”.
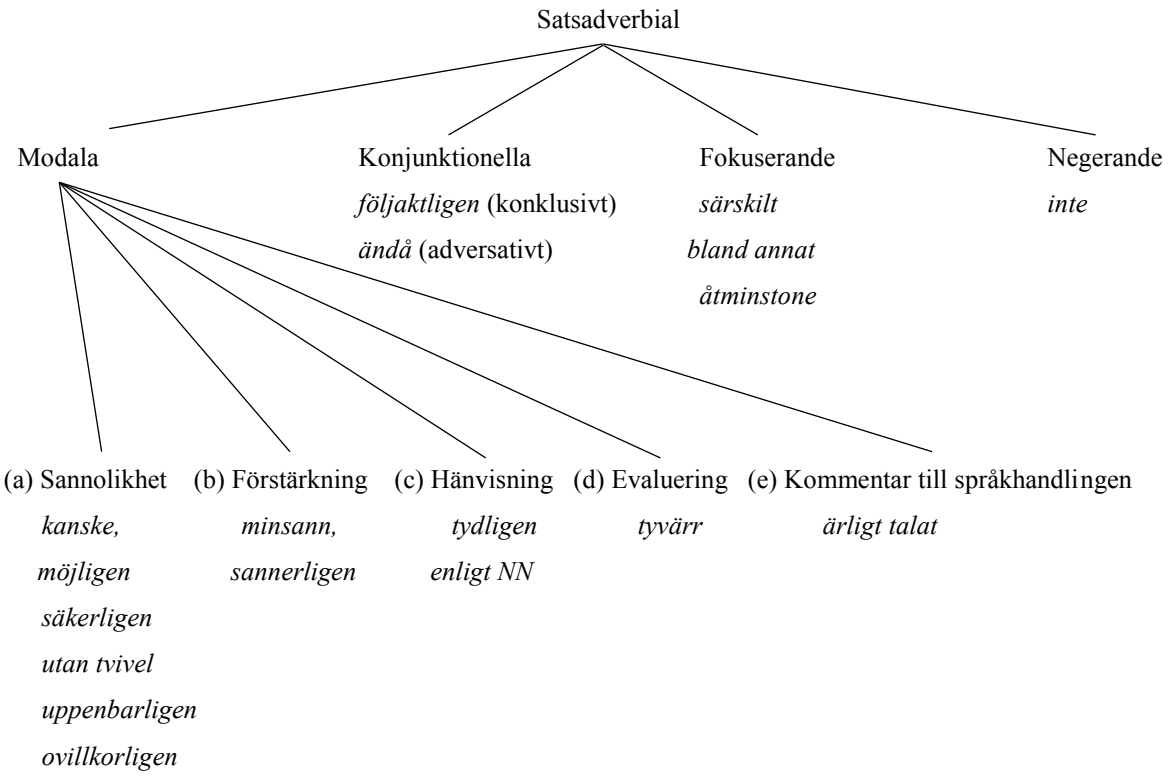
Figur B:2. Begreppssystem för satsadverbial i *Svenska Akademiens grammatik* (baserat på SAG 4:84, 95-97).